

”Ajattelin et mä voink parantua tästä” - Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemuksia hengellisestä väkivallasta lähisuh-teissa

Sanni Soikkeli

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**”Ajattelin et mä voin parantua tästä” - Seksuaali- ja sukupuoli-
vähemmistöihin kuuluvien kokemuksia hengellisestä väkivallasta
lähisuhteissa**

Sanni Soikkeli
sosionomi
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2024

Sanni Soikkeli

”Ajattelin et mä voin parantua tästä” - Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemuksia hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa

Vuosi

2024

Sivumäärä

46

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemuksia hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemasta hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa, jolloin lisätään tietoa hengellisestä väkivallasta kokeneiden seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin. Opinnäytetyön aineisto kerättiin toteuttamalla teemahaastatteluita, ja analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Haastateltavat olivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajia, jotka olivat jossakin vaiheessa elämäänsä eläneet uskonnollisessa ympäristössä.

Opinnäytetyössä käytettiin teoriapohjana jo olemassa olevaa teoriatietoa seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta, sekä tutkimustietoa hengellisestä väkivallasta sateenkaari-ihmistien kokemana. Opinnäytetyön teoriapohjassa avataan seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuteen liittyviä käsitteitä, uskonnollisia yhteisöjä Suomessa sekä eheyttämistä ja siitä löytyvää tutkimustietoa.

Opinnäytetyön tuloksista saatiin esiin hengellisen väkivallan muotoja ja kokemuksia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta. Opinnäytetyön tuloksista nousi esiin hengellisen väkivallan vaikuttaneen usein kokijan ajatusmaailmaan sekä turvallisuuden tunteeseen.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt kokevat edelleen syrjintää ja väkivaltaa uskonnollisissa yhteisöissä, eikä oman identiteetin esiin tuominen ole yksilölle turvallista yhteisössä eläessä. Opinnäytetyön tuloksista nousi esiin uusia tutkimusaiheiksi sopivia kysymyksiä liittyen hengellisen väkivallan yleisyyteen sekä sen vaikuttavuuteen omaan identiteettiin.

Opinnäytetyön työelämäkumppani Uskontojen uhrien tuki UUT ry hyödyntää opinnäytetyön tuloksia työssään hengellistä väkivaltaa kokeneiden seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tukemisessa ja vertaistukitoiminnan järjestämisessä. Opinnäytetyön tulokset tulevat julkisesti nähtäville, joten opinnäytetyötä ja sen tuloksia voidaan hyödyntää myös muualla sosiaali- ja terveysalalla työskenneltäessä hengellistä väkivaltaa kokeneiden sateenkaari-ihmistien parissa.

Asiasanat: sateenkaari-ihminen, uskonnollinen yhteisö, lähisuhdeväkivalta

Sanni Soikkeli

Experiences of Religious Domestic Violence among Sexual and Gender Minorities

Year

2024

Pages

46

The purpose of this Bachelor's thesis was to examine the experiences of religious domestic violence among sexual and gender minorities. The aim of the thesis was to increase knowledge of religious violence experienced by sexual and gender minorities in close relationships, thereby providing more information to social and healthcare professionals working with sexual and gender minority individuals who have experienced religious violence.

The thesis was conducted using qualitative research methods. The data for the thesis were collected by conducting theme interviews and analyzed using theory-guided content analysis. The interviewees were representatives of sexual and gender minorities who had, at some point in their lives, lived in a religious environment.

Existing theoretical knowledge about the diversity of sexuality and gender, as well as research data on religious violence experienced by LGBTQ+ individuals, was used as the theoretical basis for the thesis. Theoretical background of the thesis explored concepts related to the diversity of sexuality and gender, religious communities in Finland, as well as conversion therapy and available research data on it.

The results of the thesis revealed forms of religious violence and experiences from the perspective of sexual and gender minorities. The results highlighted how religious violence often affected individual's mindset and sense of security. Based on the results of the thesis, it can be concluded that sexual and gender minorities still experience discrimination and violence in religious communities, and expressing one's own identity is not safe for the individual within the community. The results of the thesis raised new questions for further research regarding the prevalence of religious violence and its impact on personal identity.

The thesis partner, registered association the Support Network for Victims of Religions (Uskontojen uhrien tuki UUT ry), will utilize the results of the thesis in their work supporting sexual and gender minorities who have experienced religious violence and in organizing peer support activities. The results of the thesis will be made publicly available, the thesis and its findings can also be utilized in other social and healthcare sectors when working with LGBTQ+ individuals who have experienced religious violence.

Keywords: LGBTQ+ individual, religious community, domestic violence

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	7
3	Sateenkaari-ihminen	7
3.1	Seksuaalivähemmistöt	8
3.2	Sukupuolivähemmistöt	9
3.2.1	Intersukupuolisuus.....	9
3.2.2	Transsukupuolisuus	10
4	Uskonnolliset yhteisöt Suomessa	10
4.1	Jehovan todistajat	11
4.2	Helluntailais-karismaattinen kristillisyys	12
4.3	Mormonit	12
4.4	Vanhoillislestadiolaisuus	13
4.5	Esikoislestadiolaisuus	13
5	Lähisuhdeväkivalta	14
5.1	Hengellinen väkivalta.....	15
5.1.1	Normeista poikkeavan identiteetin eheyttäminen.....	17
5.1.2	Eheyttäminen Suomessa valtakirkon sisällä.....	18
6	Opinnäytetyön toteutus	19
6.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymys.....	19
6.2	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	20
6.3	Opinnäytetyön kohderyhmä ja aineiston keruu	21
6.4	Aineiston analysointi.....	23
7	Opinnäytetyön tulokset.....	25
7.1	Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt yhteisöissä	25
7.2	Väkivallan eri muodot	27
7.3	Turvallisuuden tunne	28
8	Johtopäätökset	29
9	Opinnäytetyön eettisyys.....	30
10	Opinnäytetyön luotettavuus	32
11	Pohdinta	34
	Lähteet.....	36
	Taulukot	41
	Liitteet	42

1 Johdanto

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvia eheytyshoitoja kieltämään pyrkivä kansalaisaloite ”Rikkomaton”, on kerännyt riittävästi kannatusilmoituksia ja etenemässä eduskuntaan käsiteltäväksi. Rikkomaton-kansalaisaloite on jo toinen eheytyshoitojen kieltämiseksi tehty kansalaisaloite. Ensimmäinen aloite ”Ehjänä syntynyt” eteni eduskuntaan kerättyään riittävästi kannatusilmoituksia vuonna 2021, mutta aloite raukesi tuolloin, sillä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta ei ehtinyt käsitellä sitä ennen eduskuntavaaleja. (Kuusitaipale 2023.) Suomessa vuosikymmen sitten tutuksi tuli Aslan ry niminen järjestö, joka järjesti eheytyseirejä homoseksuaaleille. Sittemmin järjestö vaihtoi nimeään, ja tunnetaan nykyisin nimellä Elävät vedet ry. Vuonna 2012 Helsingin sanomien toimittaja onnistui soluttautumaan järjestön leirille. Toimittaja kertoi jälkepäin, kuinka leirillä pyrittiin muun muassa rukoilemaan pois hänen homoseksuaalisuuttaan. Vuonna 2012 järjestetty leiri kulki nimellä Kesäviikko, ja saman niminen tapahtuma järjestettiin myös kesällä 2023 Elävät vedet ry:n toimesta. (Perälä 2023.) Elävät vedet ry:n Kesäviikon 2023 mainoksessa kerrotaan, että tapahtuma sopii erityisesti niille, jotka kokevat haasteita ihmissuhteissaan emotionaalisella tai seksuaalisella tasolla. Ilmoituksessa kehoitetaan osallistumaan tapahtumaan useamman kuin yhden kerran, sillä ”eheytymisprosessi” kestää usein pidempään. (Elävät vedet ry 2023.)

Suomen psykiatriyhdistys on kannanotossaan todennut, ettei seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti ole muokattavissa kyseisillä hoidoilla. Kuitenkin vuosittain seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen potilas- ja ihmisoikeusjärjestöille tulee yhteydenottoja suomalaisilta potilailta, joille on tarjottu ja joita on voitu jopa painostaa eheytysterapiaan. (Suomen psykiatriyhdistys 2021.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemuksia hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa, ja tavoitteena lisätä tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemasta hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa, jolloin lisätään tietoa hengellisestä väkivaltaa kokeneiden seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Opinnäytetyön tutkimuskysymys on:

- Millaisia kokemuksia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla on hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa?

Opinnäytetyön avulla saadaan tietoa hengellisestä väkivallasta, sen eri muodoista ja siitä, millä tavoin eri ihmiset voivat väkivallan kokea. Opinnäytetyön avulla saadaan tietoa siitä, millä tavoin hengellinen väkivalta koskettaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä. Tämä opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kanssa. Yhteistyökumppani hyödyntää opinnäytetyön tuloksia

työntekijöiden kouluttamisessa. Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään vertaistukiryhmien toiminnassa ja niiden suunnittelussa. Tuloksia hyödynnetään myös Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n tiedottamisessa hengelliseen väkivaltaan liittyen, jolloin madalletaan kynnystä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tuen piiriin hakeutumiselle.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Vuoden 1987 alussa Ylen Kansanradio ohjelmassa haastateltiin entisiä Jehovan todistajia ja mormoneja. Haastatteluissa tuli ilmi, kuinka kovaa kohtelua yhteisöihin kuuluneet ovat kokeneet. Lähetyksessä kuullut asiat saivat tuolloin ihmiset liikekannalle, ja vuoden 1987 maaliskuussa joukko eri uskonnollisista yhteisöistä eronneita ihmisiä kokoontui ensimmäistä kertaa Tampereella. Tästä sai alkusysäyksensä Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Järjestö rekisteröitiin vuonna 1993. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023a.)

Uskontojen uhrien tuki UUT ry on taloudellisesti, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023a). Järjestö toimii valtakunnallisesti, ja sen tarkoituksena on tukea ja auttaa uskonnollisissa yhteisöissä ongelmiin joutuneita ihmisiä ja heidän lähipiiriään. Järjestö ottaa kantaa uskonnollisissa yhteisöissä esiintyviin ongelmiin, ja haluaa vaikuttaa yhteiskuntaan niin, että hengellisen väkivallan uhreja autettaisiin ja väkivaltaan puututtaisiin. (Tukinet 2023.) Järjestöllä on useita eri yhteistyötahoja niin Suomessa kuin myös kansainvälisestikin. Yhdessä yhteistyötahojen kanssa järjestö pyrkii tiedottamaan erilaisista ilmiöistä, ja tarvittaessa viemään niitä myös viranomaisten tietoon. Kansainvälisten yhteistyökumppaneiden avulla järjestö pyrkii saamaan ajantasaista tietoa niistä ilmiöistä ja ryhmittymistä, jotka eivät ole vielä havaittavissa Suomessa. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023a.)

Uskontojen uhrien tuki UUT ry järjestää useilla eri paikkakunnilla Suomessa kasvatusten taaphtuvaa vertaisryhmätoimintaa. Vertaistukiryhmiä järjestetään myös etänä, ja ryhmät ovat avoinna kaikille eivätkä vaadi järjestön jäsenyyttä. Tukea on mahdollista saada myös vertaistukipuhelimesta, ryhmächatista, henkilökohtaisista verkkotukisuhteista ja erinäisistä järjestön ylläpitämistä Facebookin keskusteluryhmistä. Lisäksi järjestön kotisivuilta on mahdollista löytää vertaistukea tarjoavaa kirjallisuutta sekä erinäisiä podcasteja, blogeja ja somekanavia. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023b.)

3 Sateenkaari-ihminen

Sateenkaari-ihmiset ovat niitä, joiden sukupuoli-identiteetti, seksuaalinen suuntautuminen, kehon piirteet, perhesuhteet tai sukupuolen ilmaisu eivät sovi perinteisten kaksijakoisten

sukupuoli- ja heteronormien, cis-normien tai perhe- ja suhdenormien määrittelemiin raameihin. Tähän joukkoon kuuluvat lesbot, homot, biseksuaalit, panseksuaalit, aseksuaalit, transsukupuoliset, muunsukupuoliset, intersukupuoliset ja kaikki, jotka eivät tunnista itseään perinteisissä normeissa. (Seta 2023a.) Yhteiskunnassa on viime vuosikymmeninä tapahtunut merkittävää edistystä moninaisuuden hyväksymisessä ja ymmärtämisessä, joista viimeisimpänä mainittakoon translainsäädännön uudistuminen, joka astui voimaan keväällä 2023. Uuden lain mukaan lisääntymiskyvyttömyys tai lääketieteellinen diagnoosi eivät ole enää vaatimuksena sukupuolen oikeudelliselle vahvistamiselle. Sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen on uudella lainsäädännöllä eriytetty lääketieteellisistä tutkimuksista ja hoidoista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.) Edistysaskelista huolimatta sateenkaari-ihmisiin kohdistuu edelleen ennakkoluuloja ja syrjintää monilla elämänalueilla, ja normeista poikkeava seksuaali- tai sukupuoli-identiteetti lisää ihmisen riskiä joutua väkivallan uhriksi. (Rikosuhripäivystys 2023a.) Euroopan unionin perusoikeusviraston (2020) kyselyn tuloksista käy ilmi, että Suomessa samaa sukupuolta olevista pareista esimerkiksi kumppanin kanssa käsi kädessä kulkemista välttelee 39 % vastaajista. 15 % vastaajista kertoo välttelevänsä tiettyihin paikkoihin menemistä väkivallan pelon vuoksi. Vastanneista seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvista 32 % kertoi kokeneensa viimeisen vuoden aikana ahdistelua tai häirintää, ja yksi viidestä trans- tai intersukupuolisesta vastaajasta kertoi joutuneensa fyysisen- tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi viimeisten viiden vuoden sisällä. (European Union Agency for Fundamental Rights 2023, 1-2.) Seuraavissa luvuissa avaan lisää tämän opinnäytetyön kannalta merkityksellisiä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen käsitteitä.

3.1 Seksuaalivähemmistöt

Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, kehen ihminen kokee eroottista tai emotionaalista vetovoimaa. Seksuaalinen suuntautuminen määritellään usein ihmisen oman sukupuolen sekä tunteiden kohteen perusteella. Seksuaalisen suuntautumisen määrittely ei ole aina itsestään selvää tai yksinkertaista. Seksuaalivähemmistöistä käytetään usein nimitystä hlb, joka on lyhenne sanoista homo, lesbo ja biseksuaali. (Seta 2023b.)

Henkilö, joka kokee vetoa eri sukupuolen edustajaan kuin hän itse on, kutsutaan yleisimmin heteroksi. Henkilöstä, joka kokee vetoa saman sukupuolen edustajaa kohtaan, käytetään usein sanaa homo. Sana homo mielletään usein mieheksi, joka pitää miehistä, ja naisista pitää vää naista kutsutaan lesboksi. Kuitenkin tulee muistaa, että myös naisista pitävä nainen voi määritellä itsensä homoksi, sillä sanana homo on sukupuolesta riippumaton. (Seta 2023b.)

Biseksuaaliksi itsensä määrittelevä henkilö kokee vetoa sekä samaan, että eri sukupuoliin. Jotkut biseksuaalit voivat kokea enemmän viehätystä yhteen sukupuoleen, mutta joillekin sukupuolella ei ole lainkaan merkitystä. Panseksuaali terminä kuvaa henkilöä, joka kokee viehätystä kaikkia sukupuolia kohtaan, eikä henkilön sukupuolella ole panseksuaalille lainkaan

merkitystä. Usein panseksuaalit kuvaavat termin vapauttavan heidät määrittelemästä itseään tarkemmin. Terminä biseksuaalisuus ja panseksuaalisuus ovat osittain myös päällekkäisiä. (Seta 2023b.)

Osa sateenkaari-ihmisistä määrittelee itsensä sanalla ”queer”. Queer määritelmänä voi tarkoittaa mitä tahansa sateenkaari-ihmisen identiteettiä, eikä sen taakse voi nähdä. Lyhenteellä ”Q” viitataan englanninkieliseen sanaan ”questioning”, jolla voidaan tarkoittaa kahta asiaa. ”Q” voi kuvastaa henkilön kyseenalaistamista koko ihmisen seksuaalisuuden määrittelyyn, tai sitä, että henkilö etsii vielä itseään seksuaalisen suuntautumisen saralla. (Seta 2023b.)

3.2 Sukupuolivähemmistöt

Sukupuolen ilmenemismuodot ovat moninaiset, eikä sukupuolia voi jakaa ainoastaan kahteen, selkeästi toisistaan erottuvaan sukupuoleen. Usein ajatellaan sukupuolen moninaisuudella tarkoitettavan sellaista piirrettä tai ominaisuutta, joka sukupuolivähemmistöön kuuluvilla on. Sukupuolen moninaisuus terminä kuitenkin käsittää sekä sukupuolivähemmistöt, että myös sukupuolienemmistöt. (Seta 2023c.) Cis-termiä käytetään sellaisesta henkilöstä, jonka sukupuolen ilmaisu ja sukupuolikokemus ovat sama, kuin syntymässä määritelty sukupuoli. Ei-binäärinen puolestaan tarkoittaa sellaista henkilöä, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi yhteiskunnan yleiseen mies-nainen jaotteluun. Muunsukupuolinen ihminen puolestaan voi olla sekä mies että nainen, tai jotakin näiden väliltä. Ei-binäärinen henkilö voi siis identifioitua muunsukupuoliseksi, mutta kaikki ei-binääriset eivät koe termiä omakseen. (Seta 2023d.)

On siis todettu, että sukupuolia ei ole olemassa ainoastaan mies ja nainen. Ihmisen sukupuoli koostuu useista eri palasista. Sukupuolen eri osa-alueita ovat hormonaaliset, kehitykselliset, geneettiset, fysiologiset, psykologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät. Sukupuolivähemmistöllä tarkoitetaan intersukupuolisia ja transihmisiä, joiden käsitteitä avaan tarkemmin seuraavissa alaluvuissa. (Seta 2023c.)

3.2.1 Intersukupuolisuus

Intersukupuolinen käsitteellä voidaan tarkoittaa useita erilaisia kehon variaatioita, joissa hormonitoiminta, kromosomit, sukuelimet tai muu sukupuolitettu kehollinen piirre on sellainen, jota ei voida jakaa joko nais- tai miestyypilliseksi piirteeksi. Intersukupuolisuus on täysin luonnollista, ja tekee omalta osaltaan näkyväksi sen, ettei sukupuolia voida myöskään biologisesti luokitella ainoastaan kahteen toisistaan eriävään sukupuoleen. Suomessa lääkäri antaa diagnoosin intersukupuolisuudesta lapsen syntyessä. Intersukupuolisista kuitenkin vain pieni osa saa tämän diagnoosin heti syntymän jälkeen, ja osa ihmisistä voi elää koko elämänsä

tietämättä olevansa intersukupuolinen. Usein intersukupuolisuus havaitaan esimerkiksi murrosiässä, kun kuukautiset eivät odotuksesta huolimatta ala, tai siinä vaiheessa, kun lapsen saamisessa havaitaan vaikeuksia. Intersukupuolisuus ei määritä sitä, millainen sukupuoli-identiteetti ihmiselle kehittyy. (Seta 2023c.)

3.2.2 Transsukupuolisuus

Transihmisyys on sukupuolen moninaisuuteen liittyvä luonnollinen asia. Transihminen voi kokea kehodysforiaa tai sukupuoliristiriitaa, joka vaatii hoitoa. Kehodysforialla tarkoitetaan ahdistuksen, inhon tai vierauden tunnetta itsessä olevia sukupuolitettuja piirteitä kohtaan. Sukupuoliristiriidalla puolestaan tarkoitetaan tunnetta, jolloin ihminen ei koe oman kehon vastaavan omaa kokemustaan sukupuolesta. Sukupuoliristiriita aiheuttaa henkilölle sukupuolidysforiaa, joka voidaan eritellä aiemmin mainituksi kehodysforiaksi ja sosiaaliseksi dysforiaksi. Sosiaalisella dysforialla tarkoitetaan sellaista ahdistusta ja pahan olon tunnetta, jota ihminen kokee erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa omaan sukupuoleensa liittyen. Tätä voi aiheuttaa esimerkiksi muiden ihmisten väärinsukupuolittaminen, jolloin transihminen ei tule nähdyksi omalla itsenään. Mikäli näihin ei saa tarvittavaa hoitoa, voi seurauksena olla ihmisen psyykinen sairastuminen ja jopa itsetuhoisuus. Tarvittava hoito on yksilöllistä, eivätkä kaikki transihmiset tarvitse jokaista sukupuolta vahvistavaa hoitoa. Esimerkiksi sukuelinkirurgian käy läpi ainoastaan noin puolet. (Seta 2023c.)

4 Uskonnolliset yhteisöt Suomessa

Suomessa suurimpia rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia ovat Jehovan todistajat, Katolinen kirkko, Helluntaikirkko ja Vapaakirkko. Uskonnollisten yhdyskuntien rekisteröinnistä säädetään Suomessa uskonnonvapauslaissa. Rekisteröinti uskonnolliseksi yhdyskunnaksi vaikuttaa moniin asioihin, kuten esimerkiksi oikeuteen saada uskonnonopetusta. Rekisteröinti ei kuitenkaan ole välttämätöntä, vaan jokaisella Suomessa on oikeus harjoittaa ja tunnustaa uskontoa huolimatta rekisteröinnistä tai rekisteröimättä jättämisestä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa tulee kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia. Yhdyskunnan tarkoituksena ei ole saada taloudellista voittoa, vaan tarjota tukea uskonnon harjoittamiseen, ja järjestää siihen liittyvää toimintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Oikeusministeriön (2018) julkaisusta käy ilmi, että sateenkaari-ihmiset kokevat usein syrjintää uskonnollisissa yhteisöissä. Esimerkkinä voimme ottaa vaikkapa islaminuskon, johon usein liittyvä homofobisuus voi olla monelle seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvalla jopa syynä paeta omasta kotimaastaan. Toisaalta julkaisussa käy myös ilmi, että uskonnolliset sateenkaari-ihmiset kokevat usein syrjintää myös muiden sateenkaari-ihmisten taholta

uskonnollisuutensa vuoksi, jolloin he eivät tule kummassakaan vähemmistössä hyväksytyksi omana itsenään. Julkaisussa yhdeksi ratkaisuvaihtoehdoksi esitetään vaatimusta kirkolle yhte-neväisen kannan ottamiseksi puhuttaessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Ratkaisueh-dotuksen mukaan tulisi olla selkeää, millä tavoin sateenkaari-ihmisistä on sallittua puhua, ja millaista käytöstä uskonnollisilta yhteisöiltä odotetaan. Hengellistä väkivaltaa ei yksinkertai-sesti saada eikä voida hyväksyä sillä perusteella, että ihmisen seksuaalisuus tai sukupuoli-identiteetti poikkeaa yhteiskunnan asettamista normeista. (Oikeusministeriö 2018, 65-68.)

Uskontojen uhrien tuki UUT ry on saanut erilaisiin uskonyhteisöihin liittyen yhteydenottoja runsaasti vuosikymmenien aikana. Yhdistys järjestää myös kohdennettua vertaistukitoimintaa eri uskonyhteisöistä irtautuneille. Uusia kohdennettuja vertaistukiryhmiä voidaan perustaa aina, jos taustaltaan samoista uskonnollisista yhteisöistä yhdistykseen yhteyttä ottavia henki-löitä on riittävästi ryhmän perustamiseen. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023d.) Seuraavaksi kerron niistä uskonnollisista yhteisöistä, joista irtautuneiden ihmisten yhteydenottoja on tul-lut riittävästi oman kohdennetun vertaistukiryhmän perustamista varten.

4.1 Jehovan todistajat

Jehovan todistajien opetuksissa korostuu nimen ”Jehova”, joka mielletään Jumalan perso-onanimeksi, käyttö. Jehovan todistajien opetuksissa kiistetään kolminaisuusoppi, ja koroste-taan ainoastaan Jeesuksen asemaa Jumalan poikana. Jehovan todistajat opettavat, että 144 000 ihmistä ovat valittuja, ja pääsevät näin ollen hallitsemaan yhdessä Jeesuksen kanssa taivaalliseen valtakuntaan. Opeissa maapallo ennallistetaan takaisin paratiisiksi, ja kaikki lo-put uskovat saavat ikuisen elämän sen päällä. Jehovan todistajien oppien mukaan jokainen muu uskonnollinen ja poliittinen järjestelmä sekä niihin kuuluvat ihmiset tullaan tuhoamaan maan päältä. Saarnaamistyön avulla Jehovan todistajien edustajat uskovat pelastavansa ihmi-siä Saatanalta ja hänen demoneiltaan. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023c.)

Yleisesti Jehovan todistajat noudattavat Suomessa lainsäädäntöä aina siihen saakka, kunnes se on ristiriidassa heidän oppiensä kanssa. Jehovan todistajat eivät vietä juhlapyhiä, osallistu asepalvelukseen tai suostu kaikkiin lääketieteellisiin toimenpiteisiin, he eivät esimerkiksi ota vastaan verensiirtoa, sillä uskovat sen olevan Raamatun vastaista. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023c.)

Jehovat todistajista erottamiseen saakka johtavina synteinä pidetään aviorikosta, esiaviollista seksiä, uhkapelien pelaamista sekä homoseksuaalisten taipumusten mukaan toimimista (Us-kontojen uhrien tuki UUT ry 2023c).

4.2 Helluntailais-karismaattinen kristillisuus

Helluntaseurakunnat on rekisteröity aatteellisiksi yhdistyksiksi uskonnollisten yhteisöjen sijaan, jonka vuoksi perinteiset helluntailaiset ovat uskonnottomia. Yhdistyksessä johtoasemassa toimii hallitus, ja yhdistyksen vanhimmisto on vastuussa hengellisestä johtamisesta. Helluntaiherätyksessä korostetaan seurakuntien itsenäisyyttä, jonka takia erilaisten haitallisten asioiden, kuten hengellisen väkivallan, esiintyminen on täysin riippuvaista siitä, millainen johtohahmo seurakunnalla sattuu olemaan. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023e.)

Helluntaseurakuntaan liitytään kasteen avulla, ja Jehovan todistajista poiketen Pyhä Henki on helluntailaisuuden opeissa keskeinen. Pyhä Henki ilmenee helluntailaisuuden oppien mukaan esimerkiksi kielilläpuhumisena ja profetoimisena. Helluntailaisuudessa painotetaan lopun aikojen läheisyyttä, ja evoluutiota ei yleisesti hyväksytä. Helluntailaisuudessa uskotaan, että yhdistyksen jäsenet ovat taivastiellä. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023e.)

Helluntailaisuudessa avosuhde, esiaviollinen seksi ja yksiavioisesta heteroseksuaalisuudesta poikkeava käytös on tuomittavaa. Myös kaikki sellainen toiminta, joka vie aikaa pois Raamatun lukemiselta ja rukoilulta, voi olla tuomittavaa. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023e.)

4.3 Mormonit

Mormonit, eli Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon jäsenet ovat usein tunnettuja nuorista, pareittain mustissa puvuissa kulkevista lähetyssaarnaajistaan. Uskonto on perustettu 1800-luvun alussa Yhdysvalloissa, ja Suomessa sen jäsenluku on noin 3000. Mormonien opit tulevat protestanttisesta herätysliikkeestä aina 1800-luvulta. Kirkon historia on värikäs. Ulkopuolisille ei ole saanut puhua mormonitemppelissä tapahtuvista asioista, ja puhumattomuuden vannomisessa on käytetty symbolista verivalaa aina vuoteen 1990 saakka. Nykyisin kirkkoa on kuitenkin ohjattu amerikkalaisten uskontojen valtavirtaa kohti. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023f.)

Mormoniyhteisön jäsenet kokevat sekä sosiaalisia että opillisiä ongelmia yhteisössään. Sosiaalisina ongelmina voidaan pitää yhteisön pientä kokoa, jolloin myös esimerkiksi puolison löytäminen vaikeutuu huomattavasti. Yhteisö voidaan kokea hyvin kontrolloivaksi, ja sen jäseniä voidaan pyrkiä eristämään muusta yhteiskunnasta. Jäsenet joutuvat myös maksamaan kirkolle kymmenen prosenttia tuloistaan kuukausittain. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023f.)

Kirkon opilliset ongelmat liittyvät muun muassa moniavioisuuteen, josta mormonikirkko on tunnettu. Virallisesti kirkko on kuitenkin luopunut moniavioisuuden harjoittamisesta vuonna 1890. Mormonikirkon opillisia ongelmia ovat moniavioisuuden lisäksi esimerkiksi naispappeuden puuttuminen sekä yhteisön torjuva suhtautuminen homoseksuaaleihin. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023f.)

4.4 Vanhoillislestadiolaisuus

1800- ja 1900-lukujen vaihteessa lestadiolaisliikkeessä tapahtui suuri hajaannus. Lestadiolaiset jakaantuivat tuolloin esikoislestadiolaisuuteen, vanhoillislestadiolaisuuteen ja uuteenherätykseen. Näistä vanhoillislestadiolaiset perustivat Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistyksen vuonna 1914. Vuonna 2000 vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvia on arvioitu olevan noin 100 000. Samoihin aikoihin lestadiolaisuudesta erotettiin 17 eri ryhmää. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023g.)

Vanhoillislestadiolaisuudessa on muodostunut käsitys, jonka mukaan ainoastaan liikkeeseen kuuluvat voivat saada iankaikkisen pelastuksen. Vanhoillislestadiolaisuus tunnetaan niin sanottuna maallikkojohtoisena herätysliikkeenä, ja sen näkemyksen mukaan jokainen vanhoillislestadiolainen, joka uskoo oikein, toimii hengellisenä pappina. Näin ollen myös jokaisella liikkeeseen kuuluvalla oikein uskovalla on mahdollisuus antaa anteeksi muiden ihmisten syntejä. Vanhoillislestadiolaisuuden syntyessä oli hyväksyttävää, että myös nainen toimi saarnaajana. Näin ei kuitenkaan enää nykypäivänä ole, ja saarnaajat, liikkeen johtohenkilöt ja puhujat ovat miehiä. Naisen arvostus liikkeessä kumpuaa pääsääntöisesti äitiydestä. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023g.)

Vanhoillislestadiolainen liike on yhteiskunnassamme tunnettu muun muassa suurista lapsiperheistä, pelastuskäsityksestä, joka sulkee liikkeeseen kuulumattomat ulos sekä liikkeen kesken vallitsevasta yhteisöllisyydestä ja tiukoista elämäntavoista. Tiukat elämäntavat liikkeen sisällä liittyvät muun muassa alkoholinkäytön, homoseksuaalisuuden, abortin, esiaviollisen seksin, maailmallisen musiikin sekä viihteellisten televisio-ohjelmien kontrollointiin. Liikkeen jäsenet myös kunnioittavat Jumalan luomistyötä ehkäisemättömyydellä. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023g.)

4.5 Esikoislestadiolaisuus

Esikoislestadiolaisuus on yksi edellisessä luvussa mainituista 1900-luvulla tapahtuneen lestadiolaisuusliikkeen hajaannuksen seurauksena syntyneistä suuntauksista. Vuonna 2012 esikoislestadiolaisia arvioitiin olevan maailmassa noin 24 000, joka on noin tuhat vähemmän verrattuna vuoden 2001 arvioon. Esikoislestadiolaisuuden kannatus Suomessa painottuu pääasiassa Etelä-Suomeen ja sen kaupunkeihin. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023h.)

Lestadiolaisuuden muista suunnista esikoislestadiolaisuus erottuu liikkeen kriittisellä suhtautumisella kirkkoon ja pappeuteen, ja yksinkertaisen elämän korostamisella. Esikoislestadiolaisen liikkeen oppi-isä on Martti Luther, ja opetusisä Lars Levi Laestadius, jonka saarnan esikoislestadiolaiset lukevatkin jokaisissa seuroissa. Esikoislestadiolaisen liikkeen näkemyksen mukaan liikkeen oppeihin uskovat ovat Jeesuksen lähettiläitä, jotka voivat todistaa syntien anteeksiantamusta. Liikkeen näkemyksen mukaan usko syytty Jumalan sanan kuulemisesta, eikä

näin ollen uskoon voi tulla omalla päätöksellä. Näin ollen myöskään kaste ei tekona pelasta, vaan pelastukseen vaaditaan myös henkilökohtainen usko. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023h.)

Esikoislestadiolaisuus yhtyy vanhoillislestadiolaisuuden oppeihin sillä, että liikkeeseen kuuluvat niin sanotusti ”haluavat ottaa vastaan ne lapset, jotka Luoja heille suo”. Esikoislestadiolaisuudessa opetetaan täyttä raittiutta alkoholin ja huumausaineiden suhteen, mutta tupakoinnin osalta liikkeen opeissa puhutaan pääasiassa sen terveydellisten haittojen vuoksi, eikä sillä nähdä olevan niinkään vaikutusta uskon elämään. Vanhoillislestadiolaisuuden tavoin myös esikoislestadiolaisuudessa vieroksutaan populaarimusiikkia, ja televisio-ohjelmien vaarallisuudesta varoitellaan. Esikoislestadiolaiset karttavat myös elokuvia ja teatteria. Liikkeeseen kuuluvat naiset eivät käytä koruja tai meikkejä, ja miehet puolestaan eivät pukeudu solmioon. Naiset peittävät päänsä huivilla seuroissa ollessaan. Kaikki nämä neuvot koetaan esikoislestadiolaisuudessa kuitenkin enemmänkin kristillisyyden neuvoiksi, ja niiden noudattamista ei nähdä niinkään velvollisuutena, vaan henkilön omana parhaana. Liikkeeseen kuuluvaa neuvoja noudattamatta jättävää yksilöä voidaan kuitenkin kehottaa parannukseen tai nuhdella yksityisesti. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023h.)

5 Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta on väkivallan muoto, jossa tekijä ja uhri ovat keskenään läheisessä suhteessa. Väkivalta voi kohdistua tekijän nykyiseen tai entiseen kumppaniin, sukulaiseen, perheenjäseneseen tai muuhun tekijälle tavalla tai toisella läheiseen henkilöön. Lähisuhdeväkivaltaa tapahtuu usein kodeissa, ja sen vuoksi sitä voi olla vaikeaa havaita. Vuodesta 2011 alkaen lähisuhteissa tapahtuneet, myös lievät, pahoinpitelyt ovat olleet virallisen syytteen alaisia. Tästä huolimatta rikoslaki ei tunne lähisuhdeväkivaltaa käsitteenä. (THL 2022.) Usein väkivalta alkaa hitaasti, henkisellä kiusaamisella tai kontrolloinnilla, ja pahenee ajan kuluessa. Väkivallan uhri kokee usein tilanteestaan voimakasta syyllisyyttä ja häpeää. (Rikosuhripäivystys 2023b.)

Tilastokeskuksen (2022) sukupuolistuneen väkivallan tutkimuksessa painottuu naisiin kohdistuva väkivalta. Selvityksen mukaan joka kolmas naisista, ja joka viides miehistä on joskus kokenut parisuhteessaan seksuaalista- tai fyysistä väkivaltaa tai niillä uhkailua. Henkisen väkivallan kokemukset nousivat vielä tätäkin yleisemmiksi: tutkimukseen osallistuneista naisista jopa 49 % prosenttia kertoi kokeneensa joskus suhteessaan henkistä väkivaltaa. Miehet eivät jääneet tässä vertailussa kauas, sillä myös miehistä 42 % prosenttia kertoi kokeneensa suhteessaan henkistä väkivaltaa. Henkisen väkivallan muodoista yleisimmiksi tutkimuksessa nimettiin vähättely, mustasukkaisuus, pelottelu ja ystävien näkemisen sekä harrastuksissa käymisen estäminen. Tilastokeskuksen tutkimus on laajennettu koskemaan myös

muunsukupuolisia, mutta vähäisten vastausten vuoksi heidän kokemuksiaan ei ole toistaiseksi ollut mahdollista raportoida. (Tilastokeskus 2022 4-7.) Väkivallan sukupuolistuneisuutta tukee myös Terveiden ja hyvinvoinnilaitoksen (2023) tilastoraportti, jonka mukaan entiseen tai nykyiseen avo- tai aviopuolisoosoon kohdistuneista tapoista vuonna 2021 90 % kohdistui naisiin, ja loput 10 % miehiin. Merkittävää on myös, että parisuhdeväkivaltaan kuolleiden määrä on suhteutettuna väkilukuun korkeampi kuin missään muussa Pohjoismaista. (THL 2023, 4.)

Terveiden ja hyvinvoinnilaitoksen (2019) kouluterveyskyselystä käy ilmi, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat lähisuhdeväkivaltaa huomattavasti useammin kuin muut nuoret. Sateenkaarinuorista jopa kaksi viidestä vastaajasta kertoi kokevansa vanhemman tai muun lähiomaisen taholta henkistä väkivaltaa, kun taas muiden nuorten osalta henkistä väkivaltaa kertoi kokeneensa noin yksi neljäsosa. Fyysistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan taholta kertoi kokeneensa noin viidesosa sateenkaarinuorista, ja noin kymmenesosa muista nuorista. Kyselyssä selvitettiin myös nuorten keskusteluyhteyttä vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Tuloksista käy ilmi, että seksuaalivähemmistöihin kuuluvista nuorista noin 13 %, ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista nuorista noin 15 % kertoi kokevansa vaikeaksi keskustelun vanhempien kanssa. Muista nuorista näin vastasi ainoastaan 5 %. (THL 2020, 24-25.)

Lähisuhdeväkivaltaa esiintyy kaikissa kulttuureissa, uskonnoissa ja yhteiskuntaluokissa, eikä se katso sukupuolta (Kymenlaakson perhekeskus 2023). Lähisuhdeväkivallalla on useita eri muotoja, joista yleisimmät ovat fyysinen ja henkinen väkivalta. Muita lähisuhdeväkivallan muotoja ovat seksuaaliväkivalta, taloudellinen väkivalta, sosiaalinen väkivalta, kaltoinkohtelu ja laiminlyönti, vaino sekä uskonnollinen tai hengellinen väkivalta. (Ensi- ja turvakotien liitto 2023.) Seuraavassa kappaleessa paneudun lisää viimeksi mainittuun hengellisen väkivallan käsitteeseen.

5.1 Hengellinen väkivalta

Hengellisen väkivallan tutkiminen on usein haastavaa. Toisille ihmisille tietty kohtelu voi näyttäytyä henkisenä väkivaltana, kun taas toinen ihminen ei koe samanlaisella kohtelulla olevan vaikutusta. Hengellinen väkivalta vähentää ihmisen mahdollisuutta määritellä omaa tulevaisuuttaan. Hengellinen väkivalta ei pääty mihinkään tiettyyn väkivallantekoon, vaan se on pitkäkestoista ja voi laajentua koskettamaan myös muita ihmisiä. (Linjakumpu 2013, 10.) Väkivallan jatkuvuuden vuoksi uskon, että hengellisen väkivallan vaikutukset yksilöön voivat olla kohtalokkaita.

Hengellinen väkivalta voi ilmetä missä muodossa tahansa. Hengellinen väkivalta voi olla niin henkistä, fyysistä, taloudellista, sosiaalista, se voi olla kaltoinkohtelua, vainoa tai laiminlyöntiä. Hengellisen väkivallan kriteerit se täyttää, jos väkivaltaan liittyy uskonnollinen

ulottuvuus, tai tekijä perustelee väkivaltaisuuttaan uskonnolla. Jos väkivalta on muodoltaan henkistä, sen havaitseminen voi olla lähes mahdotonta. (Ruoho 2013, 18.)

Hengellistä väkivaltaa voidaan verrata esimerkiksi parisuhteessa tapahtuvaan väkivaltaan. Väkivallan tekijä perustelee usein väkivaltaisuuttaan uhrin käyttäytymisellä, ja saa uhrille tunteen, että tämä on itse aiheuttanut tilanteen. Tällöin uhri voi uskoa, että väkivalta on ollut oikeutettua. Väkivaltaisessa uskonyhteisössä uhri saadaan myös uskomaan, että tämän kokema kohtelu on ollut ansaittua ja itseaiheutettua, jolloin hengellinen väkivalta voi alkaa näyttäytyä oikeutettuna ja myönteisenä. (Ruoho 2013, 19-20.)

Uskonnollisissa yhteisöissä hengellisen väkivallan havaitseminen voi olla mahdotonta, sillä väkivallan kokija ei aina tiedä itsekään kokevansa väkivaltaa. Hengellisen väkivallan kriteerit täyttyvät esimerkiksi uskonyhteisön epäterveillä opetuksilla avioliitosta ja seksuaalisuudesta, joilla pyritään kontrolloimaan ihmisen itsemääräämisoikeutta. Uskonyhteisössä voidaan esimerkiksi opettaa, että seksi kuuluu ainoastaan avioliittoon, ja silloinkin sitä tulee harrastaa ainoastaan, jos tarkoituksena on hankkia lapsi. Tämän vuoksi useat uskonyhteisöjen jäsenet solmivat avioliittoa hyvin nuorena, sillä se on ainoa keino päästä toteuttamaan omaa seksuaalisuuttaan edes jollain tavalla. Uskonyhteisöllä voi olla myös suuri valta aviopuolison valintaan, ja usein edellytetään, että liitto solmitaan toisen uskonyhteisön jäsenen kanssa. Uskonyhteisöön kuulumisen ollessa ainoa edellytys aviopuolisolle, johtaa avioliitto usein epäterveeseen suhteeseen, jolloin myös riski parisuhdeväkivallalle kasvaa. Joissain uskonyhteisöissä puoliso tai lapset ovat edellytyksenä yksilön pelastukselle, etenkin naisten kohdalla. Esimerkkinä voidaan käyttää mormoniyhteisöön kuuluvaa naista, jolla pelastukseen pääseminen edellyttää aviopuolisoa. Useissa uskonyhteisöissä miehen ja naisen välinen avioliitto ja lapset ovat perusedellytys, ja näistä normeista poikkeaminen voi olla yksilölle hyvin ahdistavaa. (Ruoho 2013, 102-107.)

Vuonna 2017 toteutetussa Sateenkaariyhdistys Malkuksen Taakasta voimavaraksi-hankkeen kyselyssä sateenkaarinuorten rippikoulukokemuksia koskien käy ilmi, että vaikka suuri osa sateenkaarinuorista pitää rippikoulua hyvänä kokemuksena, aiheuttaa se myös ahdistuksen tunteita jopa 42 % vastaajista. Vastaajista 71 % kertoo, ettei rippikoulussa huomioitu lainkaan sukupuolen moninaisuutta tai seksuaalivähemmistöjä, vaan havaittavissa oli perinteinen tyttöpoika jaottelu esimerkiksi peseytymis- ja majoituskäytännöissä ja ohjeistuksissa. Jopa 95 % vastanneista kertoi, ettei kertonut rippikoulussa kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Kysyttäessä rippikoulussa olleiden muiden henkilöiden asenteista ja suhtautumisesta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan, 39 % vastasi, ettei kokenut suhtautumista negatiivisena, mutta ei silti kokenut rippikoulun olevan riittävän turvallinen paikka oman seksuaalisuuden tai sukupuoli-identiteetin esiin tuomiselle. Kyselyssä oli mukana 180 vastaajaa eri ikäluokista, ikäluokkien välisissä vastauksissa ei ollut havaittavissa juurikaan eroja. (Sateenkaariyhdistys Malkus 2017.)

Sateenkaariyhdistys Malkuksen Taakasta voimavaraksi-hanke toteutti myös vuonna 2020 kyselyn koskien pyrkimystä muuttaa ihmisen seksuaalisuutta tai sukupuoli-identiteettiä niin sanotuilla eheytyshoidoilla. Kyselystä käy ilmi, että valtaosa eheytyshoitoja kokeneista koki hoidot vapaaehtoisiksi, mutta ulkopuolelta tulleiden paineiden ja sisäistettyjen asenteiden vaikuttaneen niihin hakeutumiseen. Kyselyyn vastasi 64 ihmistä, ja kysyttäessä eheytyshoitoon hakeutumisesta, vastaajista lähes puolet (30) kertoi paineiden eheytykselle tulleen uskonnollisesta yhteisöstä. Toiseksi eniten (24) vastauksia ulkopuolisten paineiden aiheuttajaksi tuli perheelle, ja kolmanneksi eniten (19) suvulle. Kysyttäessä mitä vastaajat toivoivat eheytyshoitolta, suurin osa (31) vastasi toivoneensa muuttumista kokonaan heteroksi, kun taas 30 vastasi toivoneensa, että hoitojen jälkeen sopeutuisi yhteisöönsä paremmin. Näiden jo huolestuttavien lukujen lisäksi erityistä huolta herättää myös vastaukset kysyttäessä, mikä on saanut henkilön lopettamaan eheytyshoidot. Suurin osa vastaajista (33) kertoo lopettaneensa hoidot, sillä niistä on joko seurannut hänelle mielenterveysongelmia, tai ne ovat pahentaneet jo olemassa olevia mielenterveysongelmia. Vastaajista 32 on kertonut muutosyritysten aiheuttaneen suurta haittaa. Kaiken kaikkiaan kyselyn vastauksista nousee toistuvasti esiin sisäistetty ajatus siitä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuulumisen tai ainakin sen mukaisesti eläminen on Jumalan tahdon vastaista ja syntiä. Vastauksista toistuvasti esiin nousee myös toive hyväksytyksi tulemisesta omassa uskonnollisessa yhteisössä ja lähipiirin paine. Suurimassa osassa vastauksista uskonto nousi jollain tavalla esiin. Kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että vaikka ihminen hakeutuisikin eheytyshoitoon vapaaehtoisesti, ovat siihen johtaneet syyt usein hengellisen väkivallan seurauksia. (Sateenkaariyhdistys Malkus 2020, 9-32.)

5.1.1 Normeista poikkeavan identiteetin eheyttäminen

1800-luvun lopussa psykiatrit alkoivat tutkia ihmisen seksuaalisuutta. Ajateltiin, että tervettä seksuaalisuutta on ainoastaan miehen ja naisen välinen seksi tarkoituksenaan saada lapsi. Kaikkea muuta, myös itsetyydytystä, pidettiin luonnottomana ja sairaana toimintana. Aina 1960-luvulle saakka homoseksuaalisuuden ajateltiin olevan epäonnistunut psykoseksuaalisen kehityksen seuraus, ja syynä siihen nähtiin vanhemman ja lapsen epäonnistunut suhde. Valloillaan ollut ajatusmaailma epänormaalista seksuaalisuudesta vei lopulta pisteeseen, jossa psykoterapeuttiset suuntaukset alkoivat kehittää erilaisia toimintamalleja, joiden tavoitteena normeista poikkeavaa seksuaalista suuntautumista ja sukupuoli-identiteettiä pyrittiin hoitamaan ja muuttamaan normien mukaiseksi. (Hentilä, Nissinen, Stålström & Tuovinen 2011, 12-13.)

Nykypäivänä hyvin marginaalinen osa seksuaalivähemmistöistä hakee itse apua muuttaakseen seksuaalista suuntautumistaan uskonyhteisön normien mukaiseksi. Mikäli vähemmistöön kuuluva kokee tarvetta muuttua yhteisön normien mukaiseksi, on syytä kysyä mistä tarve nousee.

Hyvin usein näiden tarpeiden taustalla on halu tulla hyväksytyksi omassa uskonnollisessa yhteisössään. Usein avun hakeminen ei todellisuudessa liitykään tarpeeseen muuttua, vaan yhteiskunnan ja oman lähiyhteisön torjuessa yksilön selviytymiskeinot voivat olla puutteelliset. (Hentilä ym. 2011, 23.) On myös huomattava, että vaikka vain pieni osa hakee apua muutakseen seksuaalista suuntautumistaan, suuri osa vähemmistöön kuuluvista pyrkii eheyttämään itsenäisesti. Tähän voi olla syynä esimerkiksi se, ettei oman seksuaalisen suuntautumisen esiin tuominen yhteisössä ole turvallista tai mahdollista, jolloin yksilö pitää asian salassa, ja pyrkii itse muuttumaan. (Sateenkaariyhdistys Malkus 2020, 15-20.)

Suomessa on kansalaisaloitteiden avulla pyritty kieltämään seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtäävät eheytyshoidot lailla. Ensimmäinen kansalaisaloite Ehjänä syntynyt eteni eduskuntaan vuonna 2021 kerättyään tarvittavat allekirjoitukset kuukauden aikana. Tuolloin aloite kuitenkin raukesi, sillä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta ei ehtinyt käsittelemään sitä ennen eduskuntavaaleja. Eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi tehtiin uusi kansalaisaloite nimellä Rikkomaton, joka sekkin keräsi tarvittavat allekirjoitukset ja eteni vuonna 2023 eduskunnan käsittelyyn. (Kuusitaipale 2023.)

5.1.2 Eheyttäminen Suomessa valtakirkon sisällä

Evankelis-luterilaisessa kirkossa niin työntekijät, kuin myös seurakunnan jäsenet, kokevat eheyttämistä tai sen yritystä, vaikka siitä pyritäänkin vaikenemaan. Usein ajatellaan, että eheyttämistä tapahtuu ainoastaan herätysliikkeissä, mutta tämä ei pidä paikkaansa. Eheyttäminen on hengellistä väkivaltaa, jossa väkivallan tekijä uskoo toimivansa toisen ihmisen parhaaksi, vaikka todellisuudessa sillä on vakavia vaikutuksia esimerkiksi uhrin psyykkiseen hyvinvointiin. Ani Iivanainen julkaisee vuonna 2024 kirjan koskien Suomen evankelis-luterilaisessa seurakunnassa tapahtuvaa eheyttämistä, ja on sitä varten tehnyt aiheeseen liittyviä kyselytutkimuksia vuonna 2023. Kyselyyn vastasi 117 evankelis-luterilaisen kirkon sateenkaarevaa jäsentä, joista 47 on toiminut tai toimii seurakunnan työntekijänä. Kyselystä käy ilmi, että sekä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistä, että sen työntekijöistä jopa 12 % on kokenut hengellistä väkivaltaa viimeisen viikon aikana ennen kyselyyn vastaamista. Jopa 50 % kirkon työntekijöistä kertoi kyselyssä, että yksi tai useampi henkilö omassa työryhmässä on ilmaissut vastaajan identiteetin olevan Jumalan tahdon vastaista, tai siinä olevan jotain väärää. Kirkon sateenkaarevista jäsenistä puolestaan jopa yli 30 % vastasi kokeneensa seurakunnassaan tahottomaan puolesta rukoilemista pyrkimyksenä muuttaa vastaajan identiteettiä. 117 vastaajan joukosta 100 kertoi kokeneensa kirkon sisällä jonkinlaista pyrkimystä eheyttämiselle. Eheyttämispyrkimyksistä puhuttaessa yli 30 % vastaajista kertoi, että kirkon sisällä on ilmaistu identiteetin olevan jotain, josta vastaajan tulee ”luopua” parantuaakseen. 35 % puolestaan kertoi kuulleensa, että identiteetistä luopuaakseen vastaajan puolesta rukoillaan. Vajaa 8 % vastaajista kertoi, että perhettä tai muita läheisiä on pyydetty rukoilemaan puolesta, jotta vastaajan identiteetti muuttuisi. (Iivanainen 2023a, 2-9.)

Kyselyn tuloksissa käy myös huolestuttavasti ilmi evankelis-luterilaisessa seurakunnassa vallitseva tietämättömyys seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta. Jopa 64,7 % kyselyyn vastanneista kertoi, ettei omassa seurakunnassa ymmärretä eroa seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuden välillä. Sukupuolivähemmistöt ovat kyselyn perusteella seurakunnissa seksuaalivähemmistöjä heikommassa asemassa. Yli 41 % kyselyyn vastanneista kertoi, että yhteisön on ollut helpompaa hyväksyä seksuaali- kuin sukupuolivähemmistöön kuuluminen, kun taas vajaa 6 % vastanneista kertoi yhteisössä olleen hyväksyttävämpää sukupuolivähemmistöön kuin seksuaalivähemmistöön kuuluminen. (Iivanainen 2023a, 10.)

Ani Iivanaisen (2023) toteuttaman kyselyn toisessa osassa tarkastellaan väkivallan tekijöitä, sekä väkivallan kokijan saamaa tukea tai sen puutetta. Kyselyn toisessa osassa vastanneita oli 52, joista 80,8 % vastasi kertoneensa jollekulle kokemastaan hengellisestä väkivallasta. Jopa 73 % vastaajista nimesi väkivallan tekijäksi seurakunnan toisen jäsenen, ja yli 44 % vastasi väkivallan tekijän olleen perheenjäsen. Kyselyyn vastanneista seurakunnan työntekijöistä ne, jotka olivat kertoneet kokemastaan hengellisestä väkivallasta esihenkilölleen, 75 % kertoi esihenkilön ainoastaan pahoitelleen asiaa, eikä tehneen mitään asian eteenpäin viemiseksi tai uhrin tukemiseksi. Ainoastaan 25 % vastanneista kertoi esihenkilön ottaneen asiasta vastuun ja vieneen asiaa eteenpäin. 25 % vastanneista kertoi esihenkilön vähätelleen asiaa ja uhrin kokemuksia. (Iivanainen, 2023b, 2-6.)

Osa yhteisön jäsenistä vastasi kertoneensa kokemastaan hengellisestä väkivallasta toiselle yhteisön jäsenelle tai perheenjäsenelle. Näin vastanneista yli 30 % kertoi yhteisön- tai perheenjäsenen tuoneen esiin, ettei uhri kohtaisi hengellistä väkivaltaa, mikäli ei olisi avoin omasta identiteetistään. Jopa 39,1 % vastasi yhteisön- tai perheenjäsenen ilmaisseen uhrille tämän olevan syntinen tai sairas. (Iivanainen 2023b, 2-6.)

6 Opinnäytetyön toteutus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin. Opinnäytetyön aineistonkeruussa käytettiin menetelmänä teemahaastattelua. Tässä luvussa perehdyn tarkemmin opinnäytetyössä, sen aineiston keruussa ja analysoinnissa käytettyihin menetelmiin, sekä kerron opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta.

6.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemuksia hengellisestä väkivallasta lähi-suhteissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemasta hengellisestä väkivallasta lähi-suhteissa, jolloin lisätään tietoa hengellisestä väkivallasta kokeneiden seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Opinnäytetyö

vastaa kysymykseen millaisia kokemuksia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla on hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa. Opinnäytetyön avulla voidaan lisätä tietoa hengellisestä väkivallasta, sen eri muodoista ja siitä, millä tavoin se koskettaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä. Opinnäytetyön avulla voidaan tuoda näkyvämmäksi hengellisen väkivallan kokemuksia.

6.2 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkielmana. Tämä opinnäytetyö keskittyy ilmiöön, ihmisten kokemuksiin ja siihen, millaisia merkityksiä he antavat asioille. Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkijan sukeltamisen sosiaalisen todellisuuden syvyyksiin tutkimukseen osallistuvien ihmisten näkökulmasta. Sitä hyödynnetään eri aloilla, kuten yhteisöjen kuvauksissa eri tilanteissa ja erilaisten toimintamallien ymmärtämisessä. Painopiste on koetussa todellisuudessa ja sille annetuissa merkityksissä. Tutkimuksessa kiinnitetään huomiota näiden merkitysten laatuun, jotka ovat henkilökohtaisia ja liittyvät uskomuksiin, ihanteisiin, arvoihin ja tunteisiin. Laadullinen tutkimus ei pyri absoluuttisiin faktoihin tai totuuksiin. (Vilka 2021, 118.) Valitsin opinnäytetyöhöni laadullisen lähestymistavan, koska halusin saada laajempaa ja syvällisempää tietoa haastateltaviltani liittyen tutkimusaiheeseen. Laadullinen menetelmä oli sopiva valinta opinnäytetyöni tutkimustyyppiksi, sillä tavoitteeni oli tuottaa olennaista tietoa haastateltavien kokemuksista ja mielipiteistä, eikä niinkään keskittyä määrällisiin asioihin. Opinnäytetyölläni pyrin tuomaan esiin tutkittavien yksilöllisiä kokemuksia, ja mielestäni laadullinen tutkimustyyppi tuki tätä tavoitetta parhaiten. Tutkimuskysymykseni on moniulotteinen, eikä siihen ole olemassa yhtä oikeaa vastausta tai absoluuttista totuutta, jonka vuoksi päädyin toteuttamaan tutkimukseni laadullisena.

Laadullinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, jonka päämääränä on syvälinen ymmärrys tutkittavan aiheen ominaisuuksista, merkityksistä ja laadusta kokonaisvaltaisesti. Tämän tyyppisen tutkimuksen toteuttaminen voidaan tehdä monipuolisilla menetelmillä, joissa keskeistä on kiinnostus tutkittavan aiheen merkitykseen, kieleen, ilmaisuun, taustatekijöihin sekä ympäristöön. (Koppa 2021.)

Laadullinen tutkimus on tutkimustyyppiltään teoreettisen sijaan empiiristä tutkimusta, eli tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan havaintoaineistoa empiirisellä analyysillä. Vaikka laadullinen tutkimus onkin empiiristä, se ei tarkoita, etteikö tutkimuksessa tarvittaisi teoriapohjaa. Mikään tutkimus ei voi kantaa tutkimuksen statusta, ellei sillä ole luotettavaa teoriapohjaa. Molempien tutkimustyyppien avulla voidaan tutkia samaa ilmiötä, mutta sitä tarkastellaan tutkimustyyppin mukaan eri näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2028, 24-27.) Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä menetelmiä ovat erilaiset kyselyt, haastattelut sekä erilaisista dokumenteista kerätty tieto ja havainnointi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83).

6.3 Opinnäytetyön kohderyhmä ja aineiston keruu

Kohderymänä tässä tutkielmassa toimivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat yksityishenkilöt, jotka ovat jossain vaiheessa elämäänsä eläneet uskonnollisessa ympäristössä. Haastateltavat etsittiin opinnäytetyön työelämäkumppanina toimivan Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n ylläpitämistä facebook-ryhmistä. Haastatteluista lähetettiin infokirje vertaistukitoiminnan koordinaattorille, jonka kautta sitä jaettiin eteenpäin ryhmissä. Ryhmien jäsenet ilmoittivat halukkuutensa haastatteluun suoraan opinnäytetyön tekijälle. Haastatteluun osallistuvien henkilöiden tuli olla täysi-ikäisiä, joten huoltajan suostumusta haastattelulle ei tarvittu. Kohderyhmälle jaettavassa saatekirjeessä kerrottiin, että haastatteluun osallistumiseksi heiltä tarvitaan ainoastaan suullinen suostumus. Facebook-ryhmistä haastateltavien etsiminen oli tässä tutkielmassa hyvä vaihtoehto, sillä uskon, että haastateltavien ollessa jo mukana Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n toiminnassa, haastateltavat ovat ehtineet jo jollain tapaa käsitellä ja reflektoida kokemuksiaan ja niiden vaikutuksia omaan elämään ja identiteettiin. Näin ollen voitiin olettaa, että tutkielmasta saadusta aineistosta löydetään vastauksia tutkimuskysymykseen. Haastateltavat osallistuivat haastatteluun halutessaan yksityishenkilöinä, eivätkä Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n asiakkaina, joten työelämäkumppanin kanssa selvitettiin, ettei tämän opinnäytetyön toteuttamiseksi tarvita tutkimuslupaa.

Tässä tutkielmassa pidettiin yksi koehaastattelu, jotta haastattelukysymysten toimivuus saatiin testattua ennen varsinaisten haastatteluiden alkamista. Koehaastateltavaksi saatiin henkilö, joka omasi opinnäytetyön aiheeseen liittyvää kokemusta. Kokemusta toivottiin koehaastateltavalta opinnäytetyön aiheen ollessa monelle henkilökohtainen ja mahdollisesti vaikea asia puhua, joten koehaastateltavalta toivottiin kommentteja ja huomioita haastattelukysymyksiin ja niiden muotoiluun liittyen. Koehaastattelu toteutettiin tammikuussa 2024, ja tutkimukseen osallistuvien haastateltavien haku aloitettiin tammikuun lopussa 2024. Aluksi haastatteluiden kohtalo näytti huolestuttavalta, sillä ainoastaan yksi ilmoittautui halukkaaksi osallistumaan haastatteluun. Vuosi oli kuitenkin vasta alussa, joten odottelin kärsivällisesti. Työelämäkumppanin kanssa yhdessä päädyimme nostamaan saatekirjettä vielä kerran, ja jakamaan sitä useammassa sosiaalisen median kanavassa, ja haastatteluun ilmoittautui vielä kaksi osallistujaa. Kyselin vielä omilta tuttaviltani mahdollisia kohderyhmään kuuluvia henkilöitä, ja tätä kautta päädyin löytämään vielä yhden osallistujan haastatteluuni. Tämän haastateltavan kohdalla tutkielman eettisyyden vuoksi painotin erityisesti haastateltavan oikeuksia, sillä haastateltava päätyi osallistumaan haastatteluun eri reittiä kuin muut haastateltavat. Haastateltavan yksityisyydensuojan varmistamiseksi painotin omaa vaitiolovelvollisuuttani haastattelun eettisyyden näkökulmasta. Neljä haastateltavaa oli tässä tutkielmassa riittävä määrä, joten pääsin etenemään opinnäytetyön tekemisessä aikatauluni mukaisesti helmikuussa 2024.

Haastateltavien määrä tässä opinnäytetyössä pyrittiin alusta alkaen pitämään maltillisena. Tuomi & Sarajarvi (2018) korostavat, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään tilastollisten

yleistysten sijaan kuvaamaan ilmiötä ja kokemuksia, eikä aineiston määrä ole yhtä ratkaiseva kuin määrällisessä tutkimuksessa. Haastateltavien suuren määrän sijaan tässä tutkielmassa onkin tärkeää, että haastateltavat tiesivät tutkielman aiheesta oman kokemuksensa kautta paljon. Yleisesti laadullisissa tutkimuksissa aineistojen koot eivät vaihteile merkittävästi. Eskola (2007) toteaa, että yleisesti opinnäytetyössä 6-8 haastateltavaa on sopiva määrä, jotta työmäärä pysyy kohtuullisena. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98-99.) Tässä opinnäytetyössä haastateltavia toivottiin mukaan 4, sillä suuren määrän sijaan tutkielman tarkoituksena oli kartoittaa haastateltavien kokemuksia ja tuoda esiin ilmiötä, eikä niinkään nostaa esiin määrällisiä seikkoja. Opinnäytetyön aiheen ollessa haastateltaville henkilökohtainen ja kokemukset yksilöllisiä, vähäinen haastateltavien määrä ei tässä tapauksessa heikentänyt opinnäytetyön luotettavuutta.

Tähän opinnäytetyöhön aineistonkeruumenetelmäksi sopi parhaiten haastattelu, sillä opinnäytetyössä käsitellään asioita, jotka voivat olla haastateltaville hyvin henkilökohtaisia ja arkoja. Haastattelun toimintaperiaate on yksinkertainen, jos haluamme tietää, mitä ihminen ajattelee, parhaiten saamme sen selville kysymällä asiaa häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84). Tässä opinnäytetyössä kerättiin haastateltavilta kokemuksia, joita saatiin eniten esiin vuoropuheluna tapahtuvan haastattelun kautta. Tätä opinnäytetyötä varten haastattelu toteutettiin Teamsin välityksellä. Opinnäytetyössä haastattelutavoiksi vaihtoehtoina olivat sähköpostihaastattelu tai Teams-haastattelu. Teamsin kautta tapahtuva haastattelu valikoitui tässä opinnäytetyössä parhaaksi toteutustavaksi haastateltavien sijaitessa ympäri Suomea. Näin aineistoa saatiin kerättyä riittävästi, ja opinnäytetyön tuloksien voidaan olettaa olevan luotettavampia. Teamsin kautta tapahtuvassa haastattelussa on sähköpostihaastatteluun verrattaessa vähemmän tietoturvariskejä, sillä haastateltava voi liittyä Teams-tapaamiseen antamatta koko nimeään. Sähköpostihaastattelussa haastateltavien tietojen suojaamiseksi olisi tullut käyttää salattua sähköpostia, jolloin kommunikaatio haastateltavan kanssa olisi voinut vaikeutua huomattavasti. Sähköpostitse tapahtuva haastattelu voisi myös viedä Teams-haastattelua enemmän aikaa, ja vastausten kirjoittamisen vuoksi tuntua jo ajatuksena haastateltavalle vaivalloisemmalta, jolloin haastateltavien määrä voisi pudota liian matalaksi. Etänä tapahtuvan haastattelun voidaan olettaa helpottavan haastateltavien löytämistä myös aika- ja tilallisuudesta syistä, sillä kummallakaan haastattelun osapuolella aikaa ei kulu haastatteluun ja sieltä pois kulkemiseen. Haastattelu voidaan kokea etänä helpommaksi myös etäyhteyden tarjoaman suojan turvin siinä, ettei haastateltavan tarvitse näyttää omia kasvojaan haastateltavan puhuessa itselleen vaikeista ja henkilökohtaisista kokemuksista.

Opinnäytetyösuunnitelmaa kirjoittaessani pohdin menetelmävalintojani avoimen haastattelun ja teemahaastattelun välillä. Näistä vaihtoehdoista päädyin lopulta siihen, että tutkielma toteutettiin teemahaastatteluilla. Tuomi & Sarajärvi (2018) painottavat, että vaikka teemahaastattelu ja avoin haastattelu ovat joiltain osin lähellä toisiaan, valitessa näiden kahden väliltä tulee olla huolellinen. Teemahaastattelua toteutettaessa tulee pohtia tarkkaan, millä tavoin

haastatteluun valitut teemat ohjaavat sen kulkua. Avoimessa haastattelussa haastattelun kulkua ohjaa myös tutkimuksen tarkoitus ja tavoite, mutta haastattelu on enemmän ilmiökeskeinen. Avoimen haastattelun aikana tutkija voi joutua tarkentamaan kysymyksiä monin eri tavoin. Avoimuuden kannalta ajateltuna teemahaastattelu on lähellä avointa haastattelua, ja yhtenä teemahaastattelun etuna onkin, että haastattelija voi tarkentaa kysymyksiään haastateltavan vastauksien mukaan. Teemahaastattelussa korostuvat ihmisten asioille antamat merkitykset ja tulkinnat, joten se sopi mielestäni parhaiten haastattelumenetelmäksi ihmisten kokemuksia kerätessä. Opinnäytetyössäni pyrin avaamaan vähemmistönä vähemmistöryhmissä eläneiden kokemuksia, ja mielestäni sain haastateltavien äänen kuuluviin parhaiten teemahaastattelujen avulla. Teemahaastattelussa haastattelurungon muodostavat ennakkoon määritellyt teemat. Teemat haastattelulle määritellään tutkittavasta aiheesta jo etukäteen tiedetyn teorian perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88-90.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemasta väkivallasta on nykyisin jo saatavilla aiemmin opinnäytetyössä esittämäni tutkimustietoa, joten haastattelun etukäteen teemoittelu oli tässä opinnäytetyössä järkevää. Tässä opinnäytetyössä haastattelun teemat johdettiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemasta lähisuhdeväkivallasta saatavilla olevasta teorian tiedosta, sekä hengellisestä väkivallasta saatavilla olevasta teorian tiedosta. Haastatteluissa painottuivat elämä uskonnollisessa yhteisössä, seksuaalisuuden ja sukupuoli-identiteetin kokemukset, perhe- ja ystävyyssuhteet sekä väkivalta uskonnollisessa yhteisössä. (Liite 1.)

6.4 Aineiston analysointi

Tässä opinnäytetyössä haastatteluista kerätty aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla analyysillä. Teoriaohjaavan analyysin avulla tutkimuksen tuloksia voidaan analysoida käyttäen tutkittavan teorian teoriaa, joskaan analyysi ei pohjautu suoraan siihen. Teoriaohjaavassa analyysissä tutkittavan ilmiön määrittely voi olla hyvinkin vapaata jo tiedettyyn tietoon suhteutettuna. Teoriaohjaavassa analyysissä teoriapohja on näkyvässä, mutta analyysin tarkoitus ei ole testata sitä, vaan ennemminkin avata uudenlaisia ajatusmalleja tutkittavaan asiaan liittyen. Teoriaohjaavaa analyysimallia voidaan pitää teorialähtöisen ja aineistolähtöisen analyysin välimuotona. Analyysi muistuttaa aineistolähtöistä, mutta sitä tukemaan on lisätty myös teoriaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109-111.) Mielestäni teoriaohjaava aineiston analyysi sopi tähän tutkielmaan parhaiten, sillä aiheeseen liittyviä tutkimuksia on saatavilla, eikä tämän tutkielman tulosten analysointi aineistolähtöisesti olisi yhtä luotettavaa. Kuitenkin koska tässä tutkielmassa pyrittiin tuomaan esiin erityisesti kokemuksia ja ilmiötä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten kokemaan hengelliseen väkivaltaan lähisuhteissa liittyen, ei aineistoa voitu analysoida ainoastaan teorialähtöisesti.

Tutkimustuloksia analysoidessa on tärkeää keskittyä niihin kysymyksiin, joihin aineistosta pyritään löytämään vastauksia. Usein tutkimustuloksia analysoidessa esiin nousee myös uusia, mielenkiintoisia aiheita ja näkökulmia, joista tutkija voi kiinnostua. On kuitenkin tärkeää,

että tutkittava ilmiö rajataan tarkasti, ja aineistosta esiin nousevat mahdolliset uudet kysymykset jätetään seuraavaan tutkimukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104-105.) Tässä tutkielmassa etsittiin vastauksia kysymykseen, millaisia kokemuksia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla on hengellisestä väkivallasta lähisuhteissa. Haastatteluista kerätystä aineistosta nousi esiin myös sellaisia asioita, jotka eivät ole tämän tutkielman kannalta oleellisia. Aineistoa ei tulla opinnäytetyön valmistuttua käyttämään muihin tutkimuksiin, mutta uskon, että analyysistä esiin nousee tulevia tutkijoita kiinnostavia tutkimuskysymyksiksi muovautuvia pohdintoja.

Tässä opinnäytetyössä aineiston analysointi aloitettiin etsimällä ja merkitsemällä aineistosta opinnäytetyön aiheen kannalta oleelliset asiat, jonka jälkeen merkityt kohdat pelkistettiin, eli kirjoitettiin uudestaan tiiviimpään muotoon (Taulukko 1). Pelkistuksen jälkeen samankaltaiset aineiston osat jaettiin alaluokkiin, jotka nimettiin kunkin alaluokan sisältöä kuvaavalla nimellä. Tämän jälkeen muodostettiin yleiskäsitteet, eli aiemmin nimetyt alaluokat jaettiin edelleen yläluokiksi, jotka alaluokkien tavoin nimettiin niiden sisältöä kuvaavasti. Taulukoiden tekoon käytettiin Microsoft Word ohjelmaa. Taulukoissa käytettiin värikoodia hahmottamaan, mitkä kohdat ovat sidoksissa toisiinsa.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
Tää mun koti on rauhallinen. Mun koti on turvallinen.	Nykyään olen turvassa.	Yhteisöstä lähtemisen jälkeinen turvallisuudentunne	Nykypäivä	Turvallisuuden tunne
Silloin oli se turvallista, mutta en mä nyt sano sitä välttämättä niin turvalliseksi, ja se on myös tosi vaarallista, koska sitten kun lähti luopumaan siitä uskonyhteisöstä, niin sitten sun piti opetella elämään oikeassa todellisessa elämässä.	Yhteisön ulkopuolisen, ns. "todellisen" elämän aloittaminen oli vaikeaa yhteisössä koetun turvallisuudentunteen vuoksi.		Yhteisön muodostama turvallisuuden "kupla", joka osin häilyvä	
Silloin mulla oli samaan aikaan tosi turvallinen olo tai niinku silleen, että Jumala hoitaa ja minä olen spesiaali ja minulle ei voi käydä mitään pahaa. Semmoinen kupla.	Ajattelutapa, ettei mitään pahaa voi tapahtua sillä Jumala huolehtii minusta.	Ajatus siitä, että Jumala huolehtii, ja pahoja asioita tapahtuu niille jotka eivät usko		
Mulla oli hyvin turvallinen olo, koska mitään pahaa ei koskaan tapahtunut, mistään pahoista asioista ei ikinä puhuttu, että jos tapahtuisi jotain pahaa niin ei niistä puhuttu, että totta kai jos maailmalla tapahtuu jotain niin se oli sitten tosiaan erikseen ja ihan hirveätä, mutta se johtuu siitä kun niillä ei ole Jumalaa ja Jeesusta niiden elämässä.	Olo koettiin turvalliseksi, sillä pahoista asioista ei puhuttu. Muille ihmisille tapahtuvat pahat asiat johtuivat heidän uskonpuutteestaan.			
Samaan aikaan turvallista, mutta ei turvallista.	Turvallisuudentunne oli vaihteleva.	Epätietoisuus siitä onko turvassa vai ei		

Taulukko 1: aineiston pelkistäminen ja ryhmittely

7 Opinnäytetyön tulokset

Haastatteluista kerätty aineisto muodosti kolme pääluokkaa, jotka olivat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt yhteisöissä, väkivallan eri muodot ja turvallisuuden tunne. Pääluokat jakautuivat sen mukaan, millaisia asioita haastateltavat haastatteluiden aikana kertoivat. Tässä opinnäytetyössä haastateltujen kokemukset olivat pääasiassa sijoittuneet lapsuus- ja nuoruusikään, osalla haastatteluista kokemukset ovat kuitenkin jatkuneet aikuisiällä tai jatkuvat edelleen. Opinnäytetyön haastatteluista osan kokemukset liittyivät opinnäytetyön teoriapohjassa eriteltyihin uskonnollisiin yhteisöihin, mutta esiin nousi myös muita uskonnollisia yhteisöjä. Jokaisen haastateltavan kokemukset olivat eri kristillisistä yhteisöistä. Seuraavissa alaluvuissa esittelen tutkielmani tulokset.

7.1 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt yhteisöissä

Puhuttaessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemasta uskonnollisissa yhteisöissä haastatteluaineistosta nousi toistuvasti esiin oman seksuaalisuuden tai sukupuoli-identiteetin rangaistavuus. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä ei välttämättä puhuttu kaikissa yhteisöissä, mutta haastateltavien kertomuksista päätellen yleinen ilmapiiri oli tuomitseva, ja ajatus Jumalan rangaistuksesta oli selkeästi yhteisön jäsenten tiedossa.

”Siis kyllähän se oli aika selkeä semmoinen, että jos et sä ole hetero nii joudut helvettiin.”

Haastatteluista esiin nousseet asiat koskivat pääasiassa seksuaalivähemmistöjä, ja haastatteltavien perusteella sukupuolivähemmistöistä puhuttiin vielä vähemmän. Haastatteluissa esiin nousi kokemus siitä, ettei sukupuolivähemmistöjen olemassaoloa pidetty todellisena.

”No siis sukupuolivähemmistöistä ei kyllä hirveästi puhuttu. Varmaan silleen ajateltiin, että eihän sellaisia nyt oikeasti ole olemassakaan tyyliin tai silleen.”

”Sitten taas musta tuntuu että se näkee tän sukupuoli asian sillä tavalla että tää nyt on vaan joku tämmöinen päähänpisto ja tämmöinen hömpötys, että ei hänen tarvitse sitä kunnioittaa millään tapaa.”

”Äiti on sitten aina ollut vähän että ei hän ei ymmärrä, ei halua ymmärtää, ei yhtään edes. Kutsuu mua ****, vaikka mä oon monta kertaa kauniisti pyytänyt. Mä oon muistuttanut. Mä oon antanut vaihtoehtoja. Hänen mielestään on vain 2 sukupuolta, on mies ja on nainen.”

Haastatteluissa nousi esiin myös yhteisöstä lähtöisin olevat ajatukset siitä, kuinka omaa seksuaalisuutta tai sukupuoli-identiteettiä on mahdollista muuttaa. Osa haastateltavista kuvasi

seksuaalivähemmistöön kuulumisen olleen yhteisön silmissä Jumalan ihmiselle asettama koe- tus, joka tuli voittoa. Haastatelluista yksi kuvasi myös läheisten ajatuksia siitä, että homosek- suaalisuus olisi seurausta jostain traumaattisesta tapahtumasta elämässä.

”Sitä pidettiin niin kun jumalan testinä ja tämmöisenä ylimääräisenä taak- kana, että tää yksilö voisi voittaa tän.”

”Sitten heidän mielestään otat siitä vaan lestadiolaisen naisen jonka kanssa saat lestadiolaisia lapsia ja lisää rukoilua ja seuroissa käymistä niin hyvä tu- lee.”

”Joku kysyi että jos on niinku tyttö ja seurustelee tytön kanssa niin voiko tulla isoseksi ja sitten just niinku meidän nuorisotyöntekijät sano että ei oikein en- nen kuin on hoitanut tuollaiset asiat kuntoon.”

”Eli siis sieltä tuli tämmöisiä niinku selityksiä että sille on aina joku dramaat- tinen traumaattinen syy minkä takia joku on homoseksuaali.”

Haastateltavista kukaan ei tässä opinnäytetyössä kuvannut kokeneensa varsinaisia eheytyshoi- toja, joskin identiteetin muuttumiseksi puolesta rukoilua haastateltavat kuvasivat koke- neensa. Esiin nousi myös pyrkimys muuttaa omaa identiteettiään itsenäisesti.

”Onko tää nyt väärin ja teenkö mä nyt jotain väärää ja oonko mä nyt jotenkin viallinen ja kaikki nää klassiset niinku itsesyytökset tai syyttelyt ja semmoiset, ja kyllä mä muistan että me rukoiltiin, että minä pääsisin synneistä.”

”Että sellaisia eheytyshoitoja ei mun tietääkseni ollut, mutta oli sitten kyllä näitä just, että rukoillaan iltarukouksessa.”

”Ilmapiiri oli tosi sellainen että homous on väärin ja ei missään nimessä, ja munkin sen aikaisesta raamatusta on alleviivattu kaikki ne kohdat millä voi pe- rustella, että homous on syntiä. Mikä oli siis tavallaan mun sellainen jotenkin, että mä ajattelin et mä voin parantua tästä jos mä vaan teen tarpeeksi töitä sen eteen. Mä yritin itse parantaa itseäni.”

Haastatelluista nousi toistuvasti esiin, ettei omaa seksuaalisuutta tai sukupuoli-identiteettiä ole voinut tuoda esiin yhteisössä eläessä. Haastateltavista kukaan ei ollut kertonut omasta identiteetistä yhteisölleen, ja osa haastateltavista kertoi ajatelleensa, ettei kertoisi koskaan asiasta kenellekään. Yhteisöstä irtaantumisen ja oman identiteetin esiin tuomisen jälkeen haastatelluista nousi esiin kokemus läheisten ihmissuhteiden päättymisestä.

”Ajattelin, että eihän sillä ole mitään merkitystä, että musta tuntuu tältä, koska kyllähän nyt varmaan voin löytää jonkun uskovan miehen ja mennä sen kanssa kuitenkin naimisiin tai jotenkin niinku mä aattelin et mun ei tarvii vaan koskaan kertoa kellekään tai silleen.”

”Jossain vaiheessa julkaistiin facebookissa se että me seurustellaan, niin sittenhän multa rupesi niin kun häviämään niitä ystäviä. Että jotkut laittoi vielä jotain viestiä tyylisiin silleen, että kyllähän toi nyt teki mut tosi surulliseksi.”

”Mä keksin sellaisia, että mä olin mukamas ihastunut johonkin meidän kurssikaveriin, mä pystyin puhumaan mun kavereitten kanssa siellä siitä, vaikka en oikeasti tavallaan ollut.”

”Kun sen toisen ihmisen kanssa jotenkin tuntuu oikeasti hyvältä ja oikealta, niin sitten se tuntui tosi silleen karulta, että kaikki ne läheisimmät ihmiset on silleen, että olen tosi surullinen sun puolesta. Ja sitten just et tavallaan hävisi ne kaikki ystävät siitä, niin oli niinku tosi yksinäinen kyllä siinä vaiheessa, koska ei silleen ollut oikein ketään.”

7.2 Väkivallan eri muodot

Väkivallan eri muodoista puhuttaessa haastateltavien kokemukset painottuivat pääasiassa henkiseen väkivaltaan, mutta esiin nousi kokemuksia myös fyysisestä väkivallasta ja seksuaaliväkivallasta.

”Mummo oli vaan painanut mun päätä niinku veden alle yhtäkkiä, oltiin oltu niinku uimassa porukalla ja sitten mummo oli vaan flipannu. Ja niinku hokenut jotain syntisistä ja niinku siitä että joudun helvettiin ja vaan painanut silleen vähän niinku veden alle.”

”Siinä suhteessa oli tosi paljon niinku seksuaalista hyväksikäyttöä tai silleen, että siis siinä tapahtui tosi paljon niinku tosi pahojakin asioita silleen, varsinkin nyt jälkikäteen kun miettii minkä ikäinen on itse ollut.”

”Jatkuvaa pelottelua. Ja niinku muistuttamista siitä, että jos et sä tee näin niin sitten käy näin.”

Haastatteluista esiin nousi myös yhteisön ulkopuolisesta maailmasta erillään pitäminen, sekä yhteisön sisällä kontrollointi. Yhteisöstä irtaantumisen kuvattiin myös olevan haastavaa.

”Meidän äiti ilmoitti, että telkkarikanavia ei me tarvita niitä. Ei meidän tarvitse katsoa telkkaria, niin meillä oli TV, mutta me katsottiin sitten elokuvia

VHSltä ja oli se aika tarkkaa että en mä nyt muista mitään tiettyjä että mitä saatiin katsoa ja mitä ei katsottu.”

”Äiti oli silloin käynyt mun mummoni kanssa juttelemassa saarnamiehen kanssa ja pyytänyt siltä luvan, että hän voi alkaa käyttää terveydellisistä syistä ehkäisytabletteja.”

”He ei koskaan niin kun epäroineet ruveta kääntymään ketään, varsinkin jos sä olit kääntynyt pois uskosta niin kyllähän sut sinne yritettiin saada takaisin.”

”Saarnamiehet saattoi tulla ihan kotiin kyselemään että missä on vika ja miksei lapsia kuulu että niin kun nainen ei omista sen omaa kehoa.”

Toistuvasti haastatteluista esiin nouseva asia väkivallasta puhuttaessa oli ajatus siitä, että väkivalta on omaa syytä. Haastateltavien kokemusten mukaan väkivaltaa oltiin usein perusteltu uskonnolla, ja näin uhrille on saatu tunne siitä, että väkivalta on oikeutettua ja ansaittua.

”Mä olin itse tosi pitkään sitä mieltä, että se oli mun syytä ja niinku jotenkin että mä en vaan ollut sopivanlainen tai oikeanlainen tai jotenkin osannu olla oikein tai jotenkin.”

”Se perusteli tosi paljon kaikkea mitä se teki raamatulla ja sillä, että kyllä tämä on jumalan mielen mukaista.”

”Kun minä olen nyt saanut jumalan itkemään ja tehnyt jumalan todella surulliseksi sillä, että minä olen käyttäytynyt huonosti.”

Haastatteluista yksi kertoi kokevansa perheenjäsenen taholta edelleen hengellistä väkivaltaa.

”Viimeksi otettiin tosi kovasti tästä yhteen, niin se oli hänen taholtaan semmoista niin kun kuvitteellista raamatulla päähän lyömistä, että siinä puhuttiin kaikki seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt, hän teilasi kaikki. Ihan kaikki ja tuntuu että se niin kun mitätöi mua samalla, ei kunnioita mua.”

”Tosi usein saattaa mulle kertoa, että käytiin kokouksessa ja oli ihana julistus siellä ja tällöinen profetia oli ja kyllä on sinunkin puolesta rukoiltu.”

7.3 Turvallisuuden tunne

Turvallisuudentunteesta yhteisössä puhuttaessa esiin nousi ristiriitaisia ajatuksia. Valtaosa haastateltavista kuvasi kokeneensa olonsa samaan aikaan sekä turvalliseksi että turvattomaksi yhteisössä, sillä ajatus Jumalan huolenpidosta oli niin vahva. Turvallisuudentunteesta keskusteltaessa haastateltavat kuvasivat turvallisuudentunteen yhteisössä olleen tietynlainen kupla.

”Silloin mulla oli samaan aikaan tosi turvallinen olo tai niinku silleen, että Jumala hoitaa ja minä olen spesiaali ja minulle ei voi käydä mitään pahaa. Semmoinen kupla.”

Eräs haastateltava kertoi ajatelleensa yhteisössä eläessään olevansa itse turvassa, ja pahojen asioiden muualla tapahtuvan niille, jotka eivät usko.

”Mulla oli hyvin turvallinen olo, koska mitään pahaa ei koskaan tapahtunut, mistään pahoista asioista ei ikinä puhuttu, että jos tapahtuisi jotain pahaa niin ei niistä puhuttu, että totta kai jos maailmalla tapahtuu jotain niin se oli sitten tosiaan erikseen ja ihan hirveätä, mutta se johtuu siitä kun niillä ei ole Jumalaa ja Jeesusta niiden elämässä.”

Haastatteluista nousi esiin myös kokemus yhteisön tarjoaman turvallisuudentunteen haitallisuudesta. Haastatteluissa pohdittiin, kuinka haasteellista yhteisöstä irtautuminen ja ympäröivään maailmaan sopeutuminen oli.

”Silloin oli se turvallista, mutta en mä nyt sano sitä välttämättä niin turvalliseksi, ja se on myös tosi vaarallista, koska sitten kun lähti luopumaan siitä uskonyhteisöstä, niin sitten sun piti opetella elämään oikeassa todellisessa elämässä.”

”Silloin niinku tunnistin että okei tää ei oo ihan mun paikka ja tuntuu siltä että mä vaan esitän täällä jotain mitä mä en ole. Että mä oon joutunut sitten niinku kasvaa aikuiseksi itsekseni kun on lähtenyt toi pohja periaatteessa identiteetiltä. Se uskonnollinen pohja.”

8 Johtopäätökset

Johtopäätöksenä keräämästäni aineistosta voidaan päätellä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat kokevat hengellistä väkivaltaa uskonnollisissa yhteisöissä monin eri tavoin. Haastatteluista kerätystä aineistosta käy ilmi, että seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat eivät usein koe turvalliseksi omasta identiteetistä puhumista yhteisössään, ja tunne omasta itsestä voi olla ristiriitainen. Tämän opinnäytetyön tuloksista eniten nousee esiin kokemuksia henkisestä väkivallasta, pelottelusta, uhkailusta ja kontrolloinnista. Tuloksista nousee kuitenkin esiin myös fyysisen väkivallan ja seksuaaliväkivallan kokemuksia. Tuloksista voidaan päätellä, että hengellinen väkivalta voi esiintyä missä muodossa tahansa, ja uskonnollisen ulottuvuuden vuoksi uhrille saadaan usein tunne siitä, että väkivalta on itse aiheutettua ja ansaittua. Uhrille saatu syyllisyyden tunne on yleistä myös tämän tutkielman ulkopuolella. Ruoho (2013) puhuu kirjassaan *Päästä meidät pelosta - Hengellinen väkivalta*

uskonnollisissa yhteisöissä hengellisen väkivallan näyttäytyvän uhrille usein oikeutettuna ja itseaiheutettuna, sillä väkivalta perustellaan uskonnolla ja uhrin epäsovinnalla käytöksellä (Ruoho 2013, 19-20).

Tulokset vahvistavat Sateenkaariryhdistys Malkuksen (2020) eheytyseraportin tietoa siitä, kuinka suuri osa uskonnollisissa yhteisöissä hengellistä väkivaltaa kokeneista pyrkii muuttamaan omaa seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiään itsenäisesti (Sateenkaariryhdistys Malkus 2020, 15-20). Voidaan siis todeta, että ehyttämisestä puhuttaessa aihe on usein luultua yleisempi ja laajempi, sillä ehyttämisellä ei aina tarkoiteta yksilön pakottamista ehytysterapiaan, vaan ehytyspyrkimys voi myös olla yksilön itsenäistä toimintaa, joka on saanut alkunsa yhteisön painostuksesta tai suhtautumisesta yksilön identiteettiin, toisin sanoen hengellisestä väkivallasta.

Tuloksista nousee esiin kokemuksia siitä, ettei sukupuolivähemmistöön kuulumista pidetä uskonnollisissa yhteisöissä todellisenä. Sukupuolivähemmistöistä ei tämän tutkielman haastatteluiden perusteella juuri puhuttu, ja ajateltiin, että on olemassa ainoastaan kaksi sukupuolta. Myös opinnäytetyön työelämäkumppani toi esiin huolta siitä, ettei sukupuolivähemmistöistä ole tietoa uskonnollisissa yhteisöissä, eikä asiasta puhuta. Puhumattomuus ei tarkoita sitä, että sukupuolivähemmistöt olisivat seksuaalivähemmistöjä hyväksyttävämpiä tai paremmassa asemassa, vaan kertoo ennemminkin siitä, ettei sukupuolivähemmistöön kuulumista pidetä todellisenä tai edes puhumisen arvoisena asiana. Sukupuolivähemmistöjen olemassaolo saataan myös uskonnollisissa yhteisöissä kieltää kokonaan. (UUT:n vertaistukitoiminnan koordinaattori 2024.)

Jatkotutkimusajatuksena itselleni ensimmäisenä mieleen nousi jonkinlainen määrällinen tutkimus, jonka avulla voitaisiin selvittää esimerkiksi hengellisen väkivallan vaikutuksia yksilöön ja tämän identiteettiin. Mielestäni sekä määrällinen että laadullinen tutkimusmenetelmä tämän aiheen ympärillä on tärkeää. Määrällistä tutkimusmenetelmää käyttämällä olisi mahdollista tuoda näkyväksi, kuinka laajasta ilmiöstä on kyse. Laadullisen tutkimusmenetelmän keinoin taas voimme tuoda esiin yksilöllisiä kokemuksia, kuten tässä opinnäytetyössä. Mielestäni on erityisen tärkeää antaa ääni vähemmistöjen edustajille, jotta he saavat itse kertoa elämäänsä koskettaneista asioista. Erityisen suuresti koen tarvetta jatkotutkimukselle sukupuolivähemmistöihin kuuluvista ja heidän kokemuksistaan uskonnollisissa yhteisöissä.

9 Opinnäytetyön eettisyys

Suomalaisessa tutkimusyhteisössä on kaikille yhteisesti sovittu ohje hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen toteuttamisesta, sekä siihen liittyvien loukkausepäilyjen käsittelemisestä (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020, 8). Perusperiaatteita

puhuttaessa hyvästä tieteellisestä käytännöstä ovat sen luotettavuus, rehellisyys, vastuunkanto ja arvostus. Hyvän tieteellisen käytännön toteutumista tulee tarkastella koko toiminnan elinkaaren ajan. Toteutumista tarkastellaan ja sitä valvotaan erilaisin menettelytavoin. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023, 11.)

Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteista vastuunkannolla tarkoitetaan sitä, että toiminnassa varmistetaan sen laatu niin suunnittelussa, menetelmissä, analyyseissa kuin myös voimavarojen käytössä. Rehellisyys toteutuu, kun toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja siitä raportoidaan totuudenmukaisesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja salaamatta toiminnan yksityiskohtia. Arvostus toteutuu, kun toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa osoitetaan arvostusta tieteellisen toiminnan eri osapuolia, kuten esimerkiksi kollegoita, sekä ympäristöä, ekosysteemiä ja kulttuuriperintöä kohtaan. Vastuunkannolla tarkoitetaan ja sitä toteutetaan asianmukaisesti, kun tieteellisen toiminnan vastuu kannetaan koko sen elinkaaren ajan aina ideasta ohjaukseen, hallintointiin, koulutukseen, toteutukseen ja julkaisemiseen ja sen vaikutuksiin asti. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023, 12.)

Ihmiseen tai inhimilliseen toimintaan kohdistuvan tutkimuksen eettisissä periaatteissa tulee huomioida erityisesti tutkittavan oikeuksiin ja kohteluun liittyvät asiat. Tässä tutkielmassa tutkittavat olivat erityisen haavoittuvassa asemassa tutkimuskysymyksen ollessa monelle ihmiselle haastava aihe puhua. Tutkielmassa huomioitiin, että tutkittavalla oli oikeus osallistua tai olla osallistumatta tutkielmaan, ja myös osallistuttuaan oikeus keskeyttää osallistuminen koska tahansa. Ihmistä ja inhimillistä toimintaa koskevassa tutkimuksessa on huomioitava erityisesti myös henkilötietojen käsittely, sekä yksityisyydensuoja tutkimusjulkaisussa. Ihmistä tai inhimillistä toimintaa koskevassa tutkimuksessa tutkimuksen toteuttajan tulee selvittää, tuleeko tutkimuskohteelle tehdä eettinen ennakoarviointi. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020, 9.) Tässä opinnäytetyössä selvitettiin mahdollisen tutkimuslupan tarve. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kanssa, ja yhteistyökumppanin kanssa selvitettiin, että tutkimuslupaa ei tarvita.

Opinnäytetyön aineisto hankittiin toteuttamalla haastatteluita kohderyhmään kuuluville henkilöille. Haastatteluita toteutettaessa huomioitiin haastateltavan anonymiteetti ja yksityisyydensuoja niin, ettei haastateltavilta kerätty mitään tutkimustulosten kannalta oleellisia tietoja, joista haastateltavan voisi tunnistaa. Tällaisia tietoja olivat esimerkiksi henkilötiedot, asuinpaikka tai haastateltavan ikä. Haastattelutilanteessa läsnä olivat ainoastaan haastateltava ja haastattelija, eikä haastatteluaineistoa jaettu ulkopuolisille, vaan se hävitettiin asianmukaisesti aineiston analyysin jälkeen. Opinnäytetyön aineiston analysointivaiheessa aineistoa säilytettiin opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisella OneDrive-palvelimella. Haastateltavien ei tarvinnut kertoa haastattelijalle nimeään, ja halutessaan haastateltava sai pitää kameran suljettuna haastattelun ajan. Haastateltaville tiedotettiin kameran käytöstä ennakoon

lähetettävässä saatekirjeessä. Haastateltaville lähetettävässä saatekirjeessä kerrottiin tutkielman aihe ja miksi tutkielma toteutetaan. Saatekirjeessä kerrottiin myös haastateltavan oikeudesta olla osallistumatta tutkielmaan tai keskeyttää osallistuminen koska tahansa. Jokaiselle haastateltavalle kerrattiin edellä mainitut asiat myös haastattelutilanteen alussa. Haastateltavalle kerrottiin haastattelun tapahtuvan anonymisti. Haastateltavalle kerrottiin, että opinnäytetyön valmistuttua kaikki haastattelumateriaali hävitetään asianmukaisesti. Haastattelukysymysten joukosta poistettiin ennen haastattelua kaikki sellaiset kysymykset, joilla ei saavutettu tutkielman ja sen tulosten kannalta oleellista tietoa.

Haastateltavat haettiin Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n sosiaalisen median kanavien kautta. Haastateltavat voivat sijaita ympäri Suomea, joten haastattelut toteutettiin verkossa Teamsin välityksellä. Yhteistyökumppani vei tiedon tutkielmasta ja saatekirjeen sosiaaliseen mediaan nähtäville. Haastatteliija lähetti Teams-kutsun haastateltavalle, kun tämä oli ilmoittanut opinnäytetyön tekijälle halukkuutensa osallistua haastatteluun. Teams-kutsun yhteydessä haastatteliija lähetti haastateltavalle vielä saatekirjeen ja haastattelukysymykset tutustuttavaksi etukäteen. Opinnäytetyön aiheen ollessa monelle arka ja henkilökohtainen, haastattelukysymysten ja teemojen toimittaminen etukäteen oli perusteltua. Näin haastateltavalla oli mahdollisuus pohtia etukäteen, millä tavoin ja millaisista asioista haluaa haastattelutilanteessa kertoa. Haastateltavalla oli myös tässä vaiheessa oikeus perua osallistumisensa haastatteluun, ja tämä kerrottiin haastateltavalle myös Teams-kutsun lähettämisen yhteydessä. Haastattelun aluksi haastatteliija kävi haastateltavan kanssa läpi jo aiemmin sosiaalisessa mediassa jaetun saatekirjeen, jossa kerrottiin tutkielman tarkoitus ja tavoite. Haastattelun aluksi käytiin läpi myös haastateltavan oikeus olla vastaamatta tai keskeyttää haastattelu koska tahansa niin halutessaan. Tämän jälkeen haastatteliija aloitti varsinaisen haastattelun. Jokaiseen Teams-tapaamiseen varattu aika oli 1 tunti.

Haastattelutulokset raportoitiin opinnäytetyöhön totuudenmukaisesti ja haastateltavan yksityisyydensuojasta huolehtien. Raportoinnissa käytettävissä autenttisissa lainauksissa huomioidtiin, ettei haastateltavaa ole mahdollista tunnistaa lainauksesta millään tavoin.

10 Opinnäytetyön luotettavuus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin. Kuten jokaisen tutkimuksen, myös tämän opinnäytetyön luotettavuuden arviointi oli välttämätöntä, jotta tutkimustuloksia voidaan hyödyntää opinnäytetyön valmistuttua. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa pyrkimyksenä on selvittää, kuinka luotettavaa ja totuudenmukaista tietoa tutkimuksen avulla on pystytty keräämään. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa merkittävää on tutkimustulosten ja tutkimukseen osallistuvien ihmisten yhteensopivuus. Tutkimuksen luotettavuus kasvaa, kun tutkija pystyy vahvistamaan tutkimukseen osallistuneiden

ihmisten kokemusten tutkittavasta aiheesta vastaavan tutkimustuloksia. (Kylmä & Juvakka 2012, 128.)

Tutkielman luotettavuutta voitiin lisätä varmistamalla, että tutkielma ja sen kulku raportoitiin kirjallisena niin, että toinen tutkija voi seurata tutkielman kulkua yksityiskohtaisesti. Jotta laadullinen tutkimus on vahvistettavissa, myös tutkimustulokset ja miten niihin on päädytty, kirjataan ylös tarkasti. Tässä opinnäytetyössä tutkielman kulkua seurattiin tarkasti. Opinnäytetyösuunnitelmaan kirjattiin tutkielman ja sen etenemisen kannalta oleelliset asiat yksityiskohtaisesti, ja lopulliseen opinnäytetyöraporttiin kirjattiin tutkimustulokset ja aineiston pohjalta tehdyt johtopäätökset. (Kylmä & Juvakka 2012, 129-133.)

Laadullisen tutkimuksen yhtenä arviointikriteerinä voidaan pitää myös sen toistettavuutta. Toistettavuus kriteerinä voi kuitenkin jakaa mielipiteitä ja aiheuttaa ongelmia laadullisessa tutkimuksessa, sillä tutkittaessa ilmiötä ja kokemuksia, voidaan tutkimuksen toistamisella saadakin aineistoa, joka poikkeaa merkittävästi alkuperäisen tutkimuksen aineistosta. Jokainen ihminen kokee asiat eri tavalla, eikä jonkun ihmisen kokeman perusteella näin ollen voida tehdä täysin luotettavia johtopäätöksiä toisesta ihmisestä, vaikka tällä olisikin ollut elämässään samankaltaisia kokemuksia. Myöskään tässä tutkielmassa ei voida taata sen toistettavuutta haastateltavien yksilöllisistä kokemuksista johtuen. (Vilka 2021, 197-198.)

Tuomi & Sarajärvi (2018) muistuttavatkin, ettei laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioida ole olemassa yksiselitteisiä ja kaikenkattavia ohjeita, vaan ennemminkin eri näkökulmia tarjoavia ohjenuoria. Erilaisista laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin menetelmistä tärkein on kuitenkin kaikessa yksinkertaisuudessaan tutkimukselle annettu riittävä aika. Tutkijan tulee varmistaa, että tutkimus on huolellisesti suunniteltu ja kohderyhmä valittu ja valinnat perusteltu huolella. Aineisto tulee analysoida huolella, ja tutkijan raportoida analyysinsä yksityiskohtaisesti. Tässä opinnäytetyössä raportoin tutkielman, siitä saadun aineiston ja aineiston pohjalta tehdyt johtopäätökset lopulliseen opinnäytetyöraporttiin. Opinnäytetyön aineisto analysoitiin teoriaohjaavasti, joten opinnäytetyössäni raportoin myös aikaisempia tutkimustuloksia ja opinnäytetyön tutkimuskysymykseen liittyvää saatavilla olevaa teoriatietoa. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimukset on toteutettu lähivuosina. Opinnäytetyössä käytetty teoriatieto on ajankohtaista. Opinnäytetyössä esitetystä tutkimuksista valtaosa on määrällisiä, jolloin tutkimusten aineisto on suurempi, kuin tässä tutkielmassa. Teoriapohjan ajankohtaisuudesta ja aiempien tutkimusten suuresta otannasta huolimatta teoriapohja ei takaa tämän tutkielman luotettavuutta, sillä tämän opinnäytetyön aineistosta pyrittiin etsimään haastateltavien yksilöllisiä kokemuksia. Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus aikataulutettiin huolellisesti ja realistisesti, joka omalta osaltaan lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä myös antamalla esimerkiksi tutkijakollegoiden seurata tutkimuksen kulkua. Tämän opinnäytetyöprosessin kulkua

seurasivat opiskelijakollegoiden lisäksi työelämäkumppanin edustaja, sekä oppilaitoksen lehtori. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163-165.)

11 Pohdinta

Ajatus opinnäytetyölle alkoi kehittyä keväällä 2023 työskennellessäni opintojeni ohella lähi-suhdeväkivaltaa kokeneiden kanssa. Opintojeni aikana olen oman mielenkiintoni vuoksi käynyt läpi kolme erillistä opintojaksoa liittyen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, moninaisuu-teen ja vähemmistöjen kohtaamisen erityispiirteisiin liittyen, joten minulla oli vahva ajatus siitä, että haluan liittää näiden vähemmistöjen kokemukset jollain tavalla osaksi opinnäyte-työtäni.

Kesän 2023 aikana aihe tarkentui nykyiseen muotoonsa, ja työelämäkumppanin etsintä alkoi. Etsin tietoa eri toimijoista, ja päädyin olemaan sähköpostitse yhteydessä Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kanssa, jossa projektistani kiinnostuttiin. Työelämäkumppanin löydyttyä aloin kirjoittaa aiheanalyysia tarkemmin, ja projekti lähti käyntiin.

Syksyllä 2023 tavattuani Laurean opinnäytetyön ohjaajaani, aloin kirjoittamaan opinnäytetyön suunnitelmaa. Tavoitteeni oli selkeä: halusin suunnitelman valmiiksi loppuvuoden 2023 ai- kana, ja toteutusvaihe käynnistyisi heti alkuvuonna 2024. Pysyin tavoitteessani, ja pääsin ete- nemään testihaastatteluun ja varsinaisiin haastatteluihin alkuvuodesta 2024.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kanssa kävin säännöllistä sähköpostiviestittelyä, ja poh- dimme yhdessä millä tavoin haastattelut saisi parhaiten toteutumaan. Työelämäkumppanini yhteyshenkilön kanssa päädyimme ratkaisuun, jossa opinnäytetyön saatekirjettä jaettiin hei- dän sosiaalisen median kanavillaan, jolloin haastattelusta kiinnostuneet pystyivät olemaan suoraan yhteydessä minuun. Haastateltavista jokaiselle toimitin haastattelukysymykset etukä- teen, ja painotin, että haastattelu tapahtuu heidän ehdoillaan, ja he saavat kertoa kokemuk- sistaan sen verran kuin itse haluavat. Opinnäytetyön kirjoittaminen tuntui välillä todella yksi- näiseltä, ja jälkepäin ajateltuna olisin voinut hyödyntää enemmän oppilaitoksen järjestä- miä yhteisiä ohjausseminaareja. Haastatteluista osan kesto oli suunniteltua pidempi, ja jäl- keenpäin ajateltuna olisin voinut ohjata keskustelua enemmän näissä tilanteissa. Koen kuiten- kin tämän johtuvan kokemuksen puutteesta, ja ajattelen suoriutuneeni haastattelutilanteista parhaani mukaan.

Koen, että sain haastatteluista vastauksia tutkimuskysymykseeni, sekä onnistuin tuomaan esiin tärkeitä kokemuksia vähemmistöjen kokemasta väkivallasta. Vaikka keräämäni aineisto ei välttämättä ole yhteiskunnallisesti niinkään uutta tietoa, on mielestäni aiheesta puhuminen silti ensiarvoisen tärkeää, ja koen merkitykselliseksi sen, että opinnäytetyössäni onnistuin tuomaan esiin haastateltavien yksilöllisiä kokemuksia.

Haastatteluiden päätteeksi havaitsin, että kolme neljästä haastateltavasta oli kiinnostunut siitä, miten päädyin valitsemaan opinnäytetyölleni tällaisen aiheen. Haastateltavien kommentista ja kysymyksistä tuli esiin ajatukset siitä, kuinka tärkeää aiheita on kohderyhmän mielestä tutkia ja nostaa esiin yhteiskunnassa. Koen, että haastateltavien kokemus siitä, ettei aiheesta puhuta tarpeeksi on todellinen, sillä ainoastaan he opinnäytetyön kohderyhmänä voivat ymmärtää sen todellisuuden, millaista on elää uskonnollisessa ympäristössä seksuaali- tai sukupuoli vähemmistöön kuuluvana henkilönä. Opinnäytetyön toteutuksen aikana törmäsin Tampereen työväen teatterin ja Tampereen ammattikorkeakoulun musiikkiteatterilinjan yhteistyössä workshoppaamalla toteutettuun uuteen kotimaiseen musikaaliin Rikkomaton, jonka ensimmäistä näytöstä pääsin onnekseni katsomaan. Rikkomaton musikaali kertoo kahden 16-vuotiaan pojan rakkaustarinasta herätyskristillisen seurakuntayhteisön keskellä. Musikaali pohjautuu säveltäjä Jussi Lukácsen omiin kokemuksiin, ja on saanut vaikutteita ja inspiraatiota myös monista muista aiheeseen liittyvistä tositarinoista. Teos toi mielestäni hienosti ja liikuttavasti esiin oman identiteetin kanssa kamppailua yhteisön paineiden keskellä, ja otti hengelliseen väkivaltaan ja sen vaikutuksiin kantaa uudella, herättelevällä tavalla. Teoksessa sivutaan myös tässä opinnäytetyössä esiin nostettuja eheytyshoitoja. (Tampereen työväen teatteri 2024.)

Opinnäytetyötä tehdessäni havaitsin, että Suomen yhdenvertaisuuslaki (30.12.2024/1325) määrittää erikseen yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävän suunnitelman teosta, mutta toteaa, ettei velvoite koske evankelis-luterilaista- tai ortodoksista kirkkoa. Kirkon ylimpään päättävään elimeen kuuluu 109 jäsentä, ja sen on nimeltään kirkolliskokous. Toukokuussa 2022 kirkolliskokouksessa käsiteltiin edustaja-aloitetta, jolla kirkolle pyrittiin vaatimaan kokonaisvaltaista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Aloitteella ei olisi pystytty kieltämään kirkon sisällä tapahtuvaa syrjintää, mutta se olisi tullut näkyväksi. Tuolloin kirkolliskokous päätti, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan kirkossa, mutta yhdenvertaisuus- tai tasa-arvolakia kirkon ei jatkossakaan tarvitse noudattaa uskontoa harjoitettaessa. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2024.) Mieleeni herääkin kysymys, mahdollistetaanko uskonnonvapauden ja sen harjoittamiseen liittyvän oikeuden varmistamisella myös oikeus epätasa-arvoon ja syrjintään? Uskonnonvapaus kuuluu kaikille, mutta samoin kuuluvat myös ihmisoi-keudet. Niin kauan kun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaki ei koske meistä jokaista, on selvää, että yhteiskuntamme näyttäytyy tasa-arvoisena vain tietyille osalle väestöä.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020. Arene ry. Viitattu 18.9.2023.

<https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

liivanainen, A. 2023a. Sateenkaari-ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta ja eheytys Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Anonyymin kyselyn tuloksia osa 1.

<https://portfolioliivanainen.files.wordpress.com/2023/10/sateenkaari-ihmisten-kohtaama-hengellinen-vakivalta-ja-eheytys-suomen-evankelis-luterilaisessa-kirkossa-kyselyn-tuloksia-ani-liivanainen-2023-3.pdf>

liivanainen, A. 2023b. Sateenkaari-ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta ja eheytys Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Anonyymin kyselyn tuloksia osa 2: väkivallan tekijät sekä tuki ja sen puute.

<https://portfolioliivanainen.files.wordpress.com/2023/12/sateenkaari-ihmisten-kohtaama-hengellinen-vakivalta-ja-eheytys-suomen-evankelis-luterilaisessa-kirkossa-kyselyn-2-tuloksia-ani-liivanainen-2023.pdf>

Elävät vedet ry 2023. Elävien vesien kesäviikko 3.-7.7.2023. Viitattu 18.9.2023.

<https://elavatvedet.fi/uncategorized/elavien-vesien-kesaviikko-3-7-7-2023/>

Ensi- ja turvakotien liitto 2023. Tunnista väkivalta. Viitattu 6.11.2023.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/#1545922590817-77e3c3da-659d>

European Union Agency for Fundamental Rights 2020. EU LGBTI survey II A long way to go for LGBTI equality. Country data - Finland. Viitattu 14.12.2023.

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbti-survey-country-data_finland.pdf

Hentilä, J., Nissinen, J., Stålström, O. & Tuovinen, L. 2011. Saanko olla totta? Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus. Helsinki: Gaudeamus.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 18.9.2023.

https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Jyväskylän yliopisto 2021. Koppa - Laadullinen tutkimus. Viitattu 29.11.2023.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kuusitaipale, J. 2023. Suomeen muuttanut transnainen: "Eheytyshoidot pilasivat elämäni". Savon sanomat. Viitattu 18.9.2023.

<https://www.savonsanomat.fi/paikalliset/6203864>

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. 1.-2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kymenlaakson perhekeskus 2023. Tunnista lähisuhdeväkivalta: henkinen ja fyysinen väkivalta. Viitattu 6.11.2023.

<https://www.kymenlaaksonperhekeskus.fi/apua-ja-tukea/apua-lahisuhdevakivaltaan/tunnista-lahisuhdevakivalta>

Linjakumpu, A. 2013. Valta ja hallinta hengellisen väkivallan kontekstissa. Muutos 2/2013. Viitattu 18.9.2023.

https://www.uskontojenuhrientuki.fi/wp-content/uploads/2015/11/muutos_2_2013.pdf

Oikeusministeriö 2018. Koko ajan jännittyneenä - Moniperusteinen syrjintä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemana. Selvityksiä ja ohjeita 51/2018. Viitattu 14.12.2023.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161239/OMSO_51_2018_Koko_ajan_j%C3%A4nnittyneen%C3%A4_Rainbow_Rights_web.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat. Viitattu 24.10.2023.

<https://okm.fi/rekisteroidyt-uskonnolliset-yhdyskunnat>

Perälä, S. 2023. Homojen ”eheytyisleirejä” järjestävä kristillinen yhdistys jatkaa toimintaa uudella nimellä. Helsingin sanomat. Viitattu 18.9.2023.

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009694003.html>

Rikosuhripäivystys 2023a. Sateenkaari-ihmisiin kohdistuvat syrjintä- ja viharikokset. Viitattu 9.12.2023.

<https://www.riku.fi/rikoksen-uhrina/sateenkaari-ihmisiin-kohdistuvat-rikokset/>

Rikosuhripäivystys 2023b. Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa jokaista. Viitattu 6.11.2023.

<https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/lahisuhdevakivalta/>

Ruoho, A. 2013. Päästä meidät pelosta - Hengellinen väkivalta uskonnollisissa yhteisöissä. Helsinki: Nemo

Sateenkaariyhdistys Malkus ry 2017. Rippikoulussa ollaan kaapissa. Viitattu 14.12.2023.

<https://www.voimavaraksi.fi/wp-content/uploads/2021/02/Rippikoulussa-ollaankaapissa.pdf>

Sateenkaariryhmä ry 2020. Eheytyseraportti (2020) Kyselyraportti seksuaalisen suuntautumisen- ja sukupuoli-identiteetin muutospyrkimyksistä Suomessa. Viitattu 14.12.2023.

<https://www.voimavaraksi.fi/wp-content/uploads/2021/02/Eheytyseraportti-TaaVo.pdf>

Seta 2023a. Sateenkaarikunta. Viitattu 29.11.2023.

<https://seta.fi/ihmisoikeudet/sateenkaarikunta/>

Seta 2023b. Seksuaalinen suuntautuminen. Viitattu 24.10.2023.

<https://seta.fi/sateenkaaritieto/seksuaalinen-suuntautuminen/>

Seta 2023c. Sukupuolen moninaisuus. Viitattu 29.11.2023.

<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/>

Seta 2023d. Sateenkaarisanasto. Viitattu 29.11.2023.

<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Valtioneuvosto. Laki sukupuolen vahvistamisesta tulee voimaan 3.4.2023. Viitattu 9.12.2023.

<https://valtioneuvosto.fi/-//1271139/laki-sukupuolen-vahvistamisesta-tulee-voimaan-3.4.2023>

Suomen psykiatriyhdistys 2021. Suomen Psykiatriyhdistyksen kannanotto eheytyseraporttiin. Viitattu 18.9.2023.

https://www.psy.fi/blogit_ja_kannanotot/suomen_psykiatriyhdistyksen_kannanotto_eheytyseraporttiin.1313.blog

Tampereen työväen teatteri 2024. Rikkomaton - uusi kotimainen musikaali. Viitattu 11.4.2024.

<https://tvt-teatteri.fi/program/rikkomaton/>

THL 2020. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019. Viitattu 14.12.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140742/URN_ISBN_978-952-343-580-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2022. Lähisuhdeväkivalta. Viitattu 6.11.2023.

<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>

THL 2023. Lähisuhdeväkivalta 2021 - Suurin osa lähisuhdeväkivallan uhreista on edelleen naisia tai tyttöjä, seksuaaliväkivallan uhreilla usein myös aiempia väkivaltakokemuksia. Tilastoraportti 43/2023. Viitattu 10.12.2023.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146800/L%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivalta%202021%20Suurin%20osa%20l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivallan%20uhreista%20on%20edelleen%20naisia%20tai%20tytt%C3%B6j%C3%A4%20seksuaaliv%C3%A4kivallan%20uhreilla%20usein%20my%C3%B6s%20aiempia%20v%C3%A4kivaltakokemuksia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tilastokeskus 2022. Parisuhdeväkivallan kokemukset yleisiä Suomessa - Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 -tutkimuksen ennakkotuloksia. Viitattu 10.12.2023.

https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/187736/parisuhdevakivallan_kokemukset_yleisia_suomessa.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tukinet 2023. Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Viitattu 22.9.2023.

<https://tukinet.net/toimijat/uskontojen-uhrien-tuki- uut-ry/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023a. UUT ry. Viitattu 22.9.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/yhdistys/uut-ry/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2024. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 1.3.2024.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/suomen-evankelis-luterilainen-kirkko/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023b. Löydä tukea. Viitattu 22.9.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/loyda-tukea/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023c. Jehovan todistajat. Viitattu 24.10.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/jehovan-todistajat/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023d. Uskonyhteisöt. Viitattu 24.10.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023e. Helluntailaisuus. Viitattu 24.10.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/helluntailaisuus/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023f. Mormonit. Viitattu 24.10.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/mormonit/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023g. Vanhoillislestadiolaisuus. Viitattu 4.11.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/vanhoillislestadiolaisuus/>

Uskontojen uhrien tuki UUT ry 2023h. Esikoislestadiolaisuus. Viitattu 4.11.2023.

<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/uskonyhteisot/esikoislestadiolaisuus/>

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

Julkaisemattomat lähteet

UUT:n vertaistukitoiminnan koordinaattori 2024. Opinnäytetyö. Sähköposti. Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Tampere.

Taulukot

Taulukko1: aineiston pelkistäminen ja ryhmittely	24

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko.....	43
Liite 2: Saatekirje	45

Liite 1: Haastattelurunko

Uskonnolliset yhteisöt:

- Mille ikävuosille kokemuksesi ajoittuvat?

Mitä sinulle tulee mieleen, kun muistelet aikaa uskonnollisessa yhteisössä? Voit kertoa niin hyviä kuin huonoja muistoja.

Seksuaalisuus ja sukupuoli-identiteetti:

Millä tavoin sukupuolen- ja seksuaalisuuden moninaisuudesta puhuttiin yhteisössä? Millainen ilmapiiri aiheiden ympärillä oli?

Millaista oli elää kyseisessä yhteisössä seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvana? Tiedettiinkö yhteisössä seksuaalisuudestasi tai sukupuoli-identiteetistäsi?

- Millaiseksi koit turvallisuutesi uskonnollisessa yhteisössä?
- Millä tavoin koit voivasi ilmaista seksuaalisuuttasi/sukupuoli-identiteettiäsi uskonnollisessa yhteisössä?

Minkälaisessa asemassa olit yhteisössä? (oliko esimerkiksi avioliittoa)

Lähisuhdeväkivalta yhteisössä:

Voitko kertoa kokemastasi lähisuhdeväkivallasta?

Millä tavoin hengellisyys näkyi kokemassasi väkivallassa?

- Millä tavoin seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettiisi reagoitiin yhteisössä?
- Millä tavoin perheesi reagoi seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettiisi?

Nykypäivä

Millä tavoin kokemuksesi on vaikuttanut sinuun?

- Millä tavoin koet lähisuhdeväkivallan vaikuttaneen seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettiisi?
- Millä tavoin koet yhteisössä elämisen vaikuttaneen seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettiisi?

Millä tavoin seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettisi on vaikuttanut perhe- ja ystävyys-suhteisiin?

Millaisia tunteita seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettisi herättää sinussa itsessäsi?

- Millä tavoin seksuaalisuutesi/sukupuoli-identiteettisi ilmaisu on muuttunut verrattuna aiempaan elämääsi?
- Millaiseksi koet turvallisuutesi tällä hetkellä?

Liite 2: Saatekirje

Sinulla on milloin tahansa oikeus perua tai keskeyttää haastattelu. Haastatteluun osallistuu yksi haastateltava kerrallaan. Haastattelussa saat kertoa kokemuksistasi sen verran kuin itse haluat, voit myös halutessasi jättää vastaamatta kysymyksiin.

Haastatteluista kerätty aineisto tulee näkyviin valmiissa opinnäytetyössä. Valmis opinnäytetyö tullaan tallentamaan Theseus-tietokantaan, sekä toimitetaan Uskontojen uhrien tuki UUT ry:lle.

Sinun on mahdollista saada haastattelukysymykset etukäteen tutustuttavaksi sähköpostitse. Mikäli sinulla tulee kysyttävää haastatteluun liittyen, vastaan mielelläni.

Ystävällisin terveisin,
Sanni Soikkeli
sanni.soikkeli@student.laurea.fi